

GRAFIKAI SZEMLE

SAKFOLOYIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRÉNEK HIYATALOS KÖZLÖNYE

Szerkesztőség:
Budapest, V., Hold-utca 7.

Megjelen minden hó 20-án.

Kiadóhivatal:
Budapest, V., Hold-utca 7.

Könyvnyomdák és betűöntődéek a magyar korona országainak területén.

(Az időközben előforduló változások szives bejelentését kérjük.)

BUDAPESTEN.

- KÖNYVNYOMDÁK:**
- I. KERÜLET (VÁR).**
Magyar kir. Államnyomda, Nándor-tér 1.
Egyetemi nyomda, Iskola-tér 3.
Szent Gellért-nyomda, Dübrentey-utca 18.
- II. KERÜLET (VIZIVÁROS).**
Bagó M. és Fia, Ponty-utca 4.
Heisler Jaroslav, Várkert-rakpart 1.
Müller K. (Münster K.), Albrecht-út 5.
Weisz Testvérek, Pala-utca 5.
- III. KERÜLET (Ó-BUDA).**
Wimmer Márton, Serfőző-utca 10.
- IV. KERÜLET (BELVÁROS).**
Anglo-Nyomda (Kohn T.), Granátos-utca 20.
Athenaeum, irod. és nyomdai részv. társaság, Ferencziek-tere 3.
Buschmann Ferencz, Koronaheerczeg-utca 8.
Franklin-Társulat, magy. irod. int. és könyvny., Egyetem-utca 4.
Goszler Gyula, Aranykéz-utca 1.
Hedvig S., Károly-körút 22.
Hunyadi Mátyás, irod. és könyvnyomda-intézet, Zöldfa-utca 43.
Nagy Sándor, Papnövelde-utca 8.
Neuwald Illés, Granátos-utca 8.
Országgyűlési Értesítő Nyomdája, Granátos-utca 1.
Pallas, irodalmi és nyomdai részvénytársaság, Kecskeméti-utca 6.
- Pardavy József, Lipót-utca 6.
Poldini Ede és Társa, Ferencz József-rakpart 17.
Süsz Dávid, Haltér 5.
Ullmann József, Régi posta-utca 4.
Várnai Fülöp, Régi posta-utca 3.
Wodianer F. és Fiai, Sarkantyús-utca 3.
- V. KER. (LIPÓTVÁROS).**
Nemzeti nyomda, Bálvány-utca 2.
Bendiner A., Arany János-utca 18.
Czettel és Deutsch, Bálvány-utca 12.
Gansel Zsigmond
»Minerva«-nyomdája, Sas-utca 19.
Hornyánszky Viktor, Arany János-utca 1.
Hungaria Könyvnyomda és kiadó-üzlet, Váci-körút 34.
Kálmán M. és Társa, Nagykorona-utca 5.
Kanitz C. és Fiai, Vadász-utca 26.
Kertész József, Mária Valeria-utca 11.
Kollmann Fülöp, Arany János-utca 34.
Légrády Testvérek, Nádor-utca 7.
Lőw Ede, Váci-körút 80.
Löwy és Fischer, Nádor-utca 17.
Márkus Samu, Gyapju-utca 6.
Pesti Könyvnyomda-Részvény-Társaság, Hold-utca 7.
A Pesti Lloyd-Társulat Könyvnyomdája, Dorottya-utca 14.
- Pollák M. Miksa, Nagykorona-utca 12.
Preszburger Frigyes, Arany János-utca 21.
Quittner József, Váci-körút 18.
Schlenker és Kovács, Akadémia-utca 7.
Schlesinger és Kleinberger, Bálvány-utca 18.
Toldi-Könyvnyomda, (Schwarz Sámuel) Gyapju-u. 6. sz.
Vayda és Hamburger, Nádor-utca 19.
Weiszmann (sz. Laszk) E., Nádor-utca 18.
- VI. KER. (TERÉZVÁROS).**
Augenfeld Miksa, Dálnok-utca 3.
Budapesti könyvnyomda-és kiadó-szövetkezet, Kemnitzer-utca 6.
Brözsa Ottó, Váci-körút 17.
»Corvina«-nyomda Révay-utca 14.
Fővárosi könyvnyomda-, vonalozó- és könyvkötő-részvény-társas., Podmaniczky-utca 37.
Fink Béla, Szerencsen-utca 17.
Goldstein Albert, Szerencsen-utca 7.
Gutenberg-Nyomda, Gyár-utca 31.
Herrman Ignác, Laudon-utca 10.
»Kosmos« müintézet, kö-és könyvnyomda r.-t. Aradi-utca 8.
Klauber és Singer Ó-utca 5.
Krömer Alajos, Gyár-utca 20.
Kunusy Vilmos és Fia, Terecz-körút 38.
- Löbl Dávid, Andrássy-út 19. és Szerencsen-utca 24.
Mahrer Testvérek, Szerencsen-utca (államv. nyugdíjint. palotája).
Markovits és Garai, Lázár-utca 13.
Ózv. Borúth Elemérné, Mozsár-utca 8.
Munk Lajos, Király-utca 58.
Nagel István, Nagymező-utca 40.
Neumayer Ede, Szerencsen-utca 35.
Pitzger Izidor, Kazinczy-utca 35.
Posner K. Lajos és Fia, Csengery-utca 31.
Pollacek Mór, VI., Váci-körút 5.
Rigler József Ede, Rózsa-utca 55.
- VII. KER. (ERZSÉBETVÁROS)**
Deutsch József, Károly-körút 7.
Eckstein és Neufeld, Erzsébet-körút 29.
Garai Mór, Károly-körút 3.
Heimlich és Händler, Király-utca 49.
Hunnia-Könyvnyomda, (Tulajdonos: Münz M.) Rombach-utca 1.
Löbl Mór, Király-utca 13.
Löblovitz Zsigmond, Csömöri-út 54.
»Pannonia«-nyomda Rombach-utca 8.
Petőfi könyvnyomda-vállalat, Dohány- és sip-u. sarkán.
Propper Leó, Erzsébet-körút 22.
- Zeisler M., István-tér 17.
- VIII. KER. (JÓZSEFVÁROS)**
»Budapesti Hirlap« nyomdája, Kök Szilard-utca 4.
Fritz Ármin, József-körút 5.
»Magyar Nyomda«, József-körút 47.
Józsefvárosi könyvny., (Tulajd.: Maurer Adolf) József-körút 60.
Rózsa Kálmán és neje, Szentkirályi-utca 30.
Weissenberg Ármin, Eszterhazy-utca 16.
- IX. KER. (FERENCZVÁROS).**
Bartalits Imre, Űllői-út.
Engelmann Mór, Lónyay-utca 7.
»Hazánk« nyomda-részvény-társaság, Űllői-út 25.
Wodianer Soma, Űllői-út 23.
- X. KER. (KÖBÁNYA).**
Első köbányai könyvny., Jászberenyi-út 1.
- BETŰÖNTŐDÉK:**
Államnyomda, I. vár, Nándor-tér 1.
Athenaeum, IV., Ferencziek-tere 3.
Első Magyar Betűöntőde Részvénytársaság, VI., Desseffy-utca 32.
Egyetemi nyomda, I. vár, iskola-tér 3.
Fischer és Mika, VII., Király-utca 83.
Franklin-Társulat, könyvnyomda r.-t., IV., Egyetem-utca 4.
Pallas, IV., Kecskeméti-utca 6.
Pesti Könyvnyomda-Részvénytársaság, V., Hold-utca 7.

Előfizetési ár: egész évre 2 frt = 4 kor., félévre 1 frt = 2 kor.

KÖNYVNYOMDÁK A VIDÉKEN.

Ada. Berger Adolf.	Csorna. Neumann Samu.	»Pannonia« könyvnyomd. (tulajd. Haar és Raab)	Kolozsvár. Gombos és Sztupjár. »Ellenzék« nyomdája. Gáman János Örökösei. Horvath Geza. »Közművelődés« nyomda. Lehmann V. Sándor. »Magyar Polgár« nyomd. Polcz Albert. Stratzinger G.	Munkács. Özv. Blayer Pinkászné s fia Farkas Kálmán. »Munkács« könyvnyomdája, könyv- és papírkereskedés: Kozma és Grünstein.
Alsó-Kubin. Schneider Dezső.	Czegléd. Piros J. es Társa. Sebők Béla.	Győr-Sziget. Gross G. es társa.	Komárom. Ziegler Károly. Özv. Krausz Ignáczné. »Petőfi«-nyomda. Spitzer Sándor.	Muraszombat. Grünbaum Márk.
Alsó-Lendva. Bozzay P.	Debreczen. »Csokonaie« nyomda- és kiadó-részvény-társaság. »Debreczeni Ellenőre« ny. »Debreczeni« nyomda. Ifj. Gyúrky Sándor. Kutasi Imre. Laszlo Albert. Varosi nyomda.	Gyula. Dobay János. Kohn Adolf.	Körmeny. Részvény-nyomda.	Nagy-Atad. Günsberger Antal.
Apatin. Szavadill József.	Deés. Demeter és Kiss. Rosenstein Mayer. Detta. Heldenwanger József.	Gyulafehérvár. Püspöki lyc. nyomda. Voltz H.	Körmöczbánya. Joerges A. Özv. és fia. Köszeg. Feigl Frigyes. Feigl Gyula.	Nagy-Bánya. Molnar Mihály. Keresztes Ferenc »Haladás« nyomdája
Arad. Aradi nyomda részvény-társaság. Bloch H. Gyulai István. Lengyel és Stein. Muskát Miksa. Román gör. kel. egyházmegye nyomdája. Réthy Lipót és Fia. I. aradi amerikai gyors-sajtónyomda.	Deva. Hirsch Adolf. Kroll és Társa.	Hajdu-Szoboszló. Plón Gyula.	Kula. Berkovics Márkus.	Nagy-Becserek. Grcsits I. Pleitze Fer. Pál Utóda (dr. Brajler L. és Mayer R.). Scheiber Ignacz.
Abudhánya. Policzer Zs.	Deveszer. Rosenberg Zsigmond.	Hajdu-Böszörmény. Muntyán József.	Kún-Szt-Márton. Sima F. fiókja.	Nagy-Bittse. Spiegel Samu.
Aranyos-Maróth. Részvénynyomda. (Felszámolás alatt.)	Ditró. Ditró és Szárhegy községek nyomdája.	Halas. Präger Ferencz.	Kún-Szt-Miklós. Bors Károly.	Nagy-Enyed. Wokál Janos.
Aszód. Magy. kir. javító-intézet nyomdája.	Dombóvár. Első dombóvári könyvnyomda és papírszergyar.	Hátaszog. Stern Mór.	Léva. Nyitrai és Társa.	Nagy-Kanizsa. Fischel Fülöp. Singer Lipót. Wajdics József. Weiss L. és F.
Baja. Kollár Antal és Fia. Nánay Lajos. Streintz Gyula.	Dunaföldvár. Schwarz Manó.	Hódmező-Vásárhely. »Hungaria« nyomda. Kanitzer G. Lévai Fülöp.	Lippa. Povázsay Sándor. Zách József.	Nagy-Károly. Ifj. Róth Károly. Sarkady Nagy Zsigmond és Társa. Turiczky Zsigmond.
Balassa-Gyarmat. Halyák István. Özv. Kék Lászlóné.	Duna-Szerdahely. Goldstein Józsuá. Adler Nettí.	Holics. Hotascha J.	Liptó-Szt-Miklós. Steier Izidor.	Nagy-Kikinda. Jokly L. Milenkovits István. Radák Janos.
Balászfalva. Gör. k. püspöki nyomda.	Eger. Erseki lyc. nyomda. Egri könyvnyomda-részvény-társaság.	Huszt. Mermelstein Fülöp.	Lőcse. Reisz M. József. Werthmüller J. és Fia.	Nagy-Losoncz. Losonczy Sandor és Társa Roth Simon.
Bártfa. Blayer M.	Eperjes. Pannonia nyomda, tulajdonos: Hedry Bertalan és Stehr D. Kosch Árpád.	Igló. Schmidt József.	Lugos. Traunfellner Károly. Wenczely J. és Fia. Weisz Hermann.	Nagy-Körös. Ottinger Ede.
Battonya. Hungaria-nyomda, tulajd.: Gaál Vilmos.	Ersekújvár. Winter Zsigmond.	Ipolyás. Neumann Jakab.	Makó. Gaál László. Neumann József.	Nagy-Mihály. Landesmann B.
Békés. Povázsay Testvérek.	Erzsébetváros. Kotzauer D.	Jászberény. Brinauer Adolf. Hay Géza.	Magyar-Óvár. Czeh Lajos.	Nagy-Rócze. Künstler Soma.
Békés-Csaha. »Corvina« ny. (Szihelezy József.)	Esztergom. Buzárovits Gusztáv. Gerenday József »Hunniac«-nyomdája. Laiszky János. Tábor Adolf.	Kabold. Deutsch Mózes.	Malaczka. Wiesner Alfréd.	Nagy-Szalonta. Reich Jakab. Adler Jakab.
Békefalva. Gör. k. püspöki nyomda.	Felső-Eőr. Schodisch Lajos.	Kalocsa. Werner Ferencz. Malatin Antal.	Margitta. Klein Lipót. Mármaros-Sziget. Mayer és Berger. Blumenfeld és Dávid. Részvény-nyomda. Viski Balás Lajos. Wider Mendel.	Nagy-Szeben. Kraft C. Vilmos. Drotleff József. Institut »topografic«. Reissenberger Adolf. Román püspöki könyvny.
Bártfa. Blayer M.	Fertő-Nezsider. Horváth B.	Kaposvár. Hagelmann Károly. Jancsovics Gyuláné. Kethelyi Miksa. Magyar János.	Maros-Vásárhely. Adi Árpád. Ev. ref. collegiumnyomda. Grün Vilmos gyorsajtónyomdája. Székely nyomdai részv.-társaság.	Nagy-Szt.-Miklós. König Salamon. Wiener Nathan.
Battonya. Hungaria-nyomda, tulajd.: Gaál Vilmos.	Fiume. Battara P. Chiuzre & Co. Jerouscheg G. Karletzky Ferencz. Stabilimento Tipografico Fiumano.	Kapuvár. Buxbaum József. Fieler Hermann.	Mátészalka. Weisz Zsigmond.	Nagy-Tapolcsány. Platzko Gy.
Békés. Povázsay Testvérek.	Fogarás. Thierfeld Lipót.	Karánsebes. Oréhoja Antal. Karánsebesi gör. kel. rom. egyházmegye nyomdája.	Medgyes. Reissenberger G. A.	Nagy-Várad. Berger Samuel. Freund Lajos és Társa. Laszky Ármin. Láng József és Társa. Rosenbaum Vilmos. Sonnenfeld Adolf. »Szigiletia« nyomda r.-t. Pauker Dániel.
Békés-Csaha. »Corvina« ny. (Szihelezy József.)	Galánta. Első galántai könyvnyomda és papírraktár.	Karczag. Szódi Miksa.	Mezőtúr. Gyikó Károly.	Német-Bogsan. Zeier J.
Békefalva. Gör. k. püspöki nyomda.	Galgóc. Stern Adolf. Seidl Jakab.	Kassa. Özv. Lippóczy Józsefné. Bernovics Gusztáv. Ries Lajos. Werfer Károly.	Mindszent. Goldstein Mór.	Német-Palánka. »Kristofek« József.
Békefalva. Gör. k. püspöki nyomda.	Gyergyó-Szt-Miklós. Szabó testvérek.	Késmark. Kling János. Sauter Pál.	Miskolcz. Forster Rezső. Wesselényi G.-né. Stamberger Bernát.	Nyiregyháza. Jóba Elek. Pirlinger János.
Békefalva. Gör. k. püspöki nyomda.	Gyoma. Kner Izidor.	Keszthely. Nádai Ignác. Farkas János.	Módos. Stalts György.	
Békefalva. Gör. k. püspöki nyomda.	Gyöngyös. Braun Bertalan. Herzog Á. E. Kohn L. Kohn Mór.	Kis-Czell. Menyhárt Julia.	Mohács. Blandl János.	
Békefalva. Gör. k. püspöki nyomda.	Győr. Fischer István és F. utóda: Nitsmann József. Surányi János. Polgár Bertalan.	Kis-Helmecz. Klein József.	Moór. Márián György.	
Békefalva. Gör. k. püspöki nyomda.		Kis-Marton. Dick Ede.		
Békefalva. Gör. k. püspöki nyomda.		Kis-Várda. Berger Ignác.		

GRAFIKAI SZEMLE

SZAKFOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

MEGJELEN MINDEN HÓ 20-ÁN

IV. ÉVFOLYAM

BUDAPEST 1894 FEBRUÁR

2. SZÁM

Szakkbíráló általánosságban.

(Felolvasatott a Szakkör 1894. február 11-iki ülésén.)

E felolvasásom témája és a verklis között igen nagy a hasonlóság. Ugyanis a verklisnek is mindig egy a sípládája, csak a hengert cseréli ki, ha új nótákat akar játszani; ez az én témám is régi, csak a szavak, a mondatok és az eszmemenet való más hengerről. A hasonlat eddig talált! Most azonban nagy az eltérés e felolvasásom és a verklis között. Mert a verklis akár a régi, akár az új hengerrel: talált hálás, lelkes hallgatókra; míg én egy pillanatig se ringatom magam abban az illúzióban, hogy e papírra vetett eszmékkal, vagyis jobban mondva elcsépezt dolgokkal csak egy rövidke időre is leköthetem hallgatóim figyelmét.

— Hát akkor — kérdik önök — mi czélom volt e felolvasással?

Erre — engedjenek meg — most nem felelhetek, hanem egyszerűen napirendre térek fölötte s rátérek a czímben említett témára.

***

Hogyan keletkeznek a szakközvetk?

Sokszor nagyon könnyen, sokszor igen nehezen, néha meg éppen sehogy sem.

Könnyen akkor, ha az illető író valami furdalja, (nem a lelkiismeretet értem!) valami, szóval meg nem nevezhető érzés arra kényszeríti, hogy toll után nyuljon, a melylyel ezen a különös állapotán könnyíthessen. Ez az a helyzet, a mikor az egyénben megszólal az ambíció s fékezhetetlenül kitör, hogy az illetőt fölemelje, avagy földre sújtsa. Ezt az ambíciót a pillanatnyi ideák szülik és ez az a perc, a mikor az ember vagy magára ösmer, vagy — ellenkezőleg — magát mással téveszti össze. Az előbbi állapot a természet rendjének közönséges folyamánya; az utóbit ellenben a »nagyzás hóbortja« epithetonnal illeti a világ. Ezek a czéltévesztett existenciák, a kik rendesen minden cselekedetökkel — bakot lónek.

Nehezen születik meg a szakközvetk akkor, ha az egyének — legyen bár a leghivatottabb szakírók egyike — nincsen kellő, jó, alkalmas témája; ha minden áron írni szeretne, csak még éppen azt nem tudja, hogy miről. Ennek már nincs kétféle változata, mivel ilyen kinos helyzetbe csakis azok kerülnek, a kiket az alkotás műzsája már homlokon csókolt

ugyan, de vagy ambícióból, vagy más, kényszerítő okból újabb és újabb alkotásokra ösztönöztenek. No, de az ilyeneket ne féltsük: könnyen kigázolnak ők ebből a bajból...

És mikor áll be az az eset, midőn semmi körülmények között se lehet szakközvetket írni?

Erre a felelet igen egyszerű.

Akkor, a mikor egy különben minden tekintetben szakközvetten egyénnél hiányzik erre a legfőbb kellék: az *írás mesterségének tudománya*. Az ilyen ember olyan, mint a siketnéma, a ki *gondolatban* tud mindent, de nem képes magát *másokkal* megértetni. Az ilyen egyén szakközvettsége holt tőke, a melyet *mások javára* nem tud kamatoztatni s legfeljebb csak egy szűkebb kör veheti annak hasznát. Ezek a *gyakorlat* emberei, a kiket így is kalaplevéve üdvözölhetünk soraink között. Ámde a természet rendje ezt se ösmerte el akadálnak, mert a *gyakorlat* emberei mellé állította a szellem fegyverével dolgozókat, s így ezek, felfogva a technikai eszközökkel dolgozókat intenczióit, azokat megértve, azoktól lelkesítve: megalkották a *szakirodalmat*. S így halad ma karöltve a *gyakorlat* az *elmélettel*.

Én ma az utóbbi helyre léptem, mert ez a hely, a Szakkör felolvasó-ülései, a theoretikusok birodalma, a melynek az a missziója, hogy magába olvaszsa azokat az elemeket, a kik nem tartják magokat csatlakozhatatlanoknak és a kik tiszteletben tudják tartani a mások egyéni meggyőződését.

És, higgyék el nekem, erre éppen ma, a nyomdai ipar rohamos fejlődése napjaiban van a legnagyobb szükség. Az *Évkönyv* statisztikája hangosan demonstrálja azt a lázt, a mely úgy az egyes, mint a nagy tőkével dolgozókat elfogta, hisz látjuk, hogy egyre-másra nyílnak a kis és nagy nyomdák.

Ha felületesen vizsgáljuk e jelenséget, egy pillanatra még örömet is okozhat soraink között a nyomdának ily rohamos módon való szaporodása; de a ki mélyebben lát a jövőbe, az tudja, hogy minden akció reakciót szül. (Bár csak most ne teljesülne be ez a régi alapigazság!)

Hanem hát én most nem nemzetgazdasági szempontból nézem ezt a rohamos nyomdászaporulatot, hanem arról az oldaláról, a melyik a Szakkör keretébe vág, vagyis abba beleilleszhető: a munkák *minéműségét* illetőleg.

Ezt tekintve, sajnosan kell konstatálnom, hogy

nagy visszaesést idézett elő a sok új nyomda, mert nem talált elég szakképzett erőt minden szakra nézve. Különösen az accidens-helyek mutatják e hiányt, éppen azok, a melyektől leginkább függ az egyes üzletek versenyzőképessége — esztétikai szempontból.

Ezt a hiányt tapasztaljuk a vezetőségben is, a mely mindig megboszulja magát, akár előbb, akár utóbb.

Én legalább így tapasztaltam, ámbár lehet, hogy mások más nézeten vannak. Csakhogy most én tettem le a garast, azért tehát arra kérem türelmes hallgatóimat, hogy most — habár nehezökre esik is — hallgassák meg az én csekély, a latban nem igen nyomó véleményemet.

Azt mondtam, hogy a sok keletkezett új nyomda készületlenül talált minket és most az összesség iszszá meg ennek a levét. A jó erők, a képzetebb, vezérlésre hivatott egyének megoszlottak, sőt sok helyre már nem is jutottak. Nem volt tehát más mód hátra, mint gyengébb, vagy pláne kezdő munkásokkal betölteni olyan helyeket, a melyre — bár a legtöbb esetben önhibájukon kívül — éppen nem birtak szakképzettséggel.

Bajnak ez — legalább egyelőre — nagy baj, bár idővel ki lehet majd köszörülni a csorbát, ha azok, a kik most olyan helyre kerültek, a melyre képesítéssel nem birtak, erős akarattal, még több igyekezettel, de legfőképp a szakdolgozók iránt való érdeklődéssel kilépnek eddigi közönyös pozíciójukból s nem röstellik majd munkájukat a nyilvános bírálat alá bocsátani. Így, de csakis így, még helyrehozhatják a mulasztottakat; mert csakis az fejlődhet, a ki nem hiszi azt maga felől, hogy már mindent tud. Még akkor is keveselje és kicsinyelje képességét, ha arról szakemberek hízalagően nyilatkoztak. Mert a hanyatlás éppen akkor kezdődik, mikor az egyénbe befurakodik az elbizakodottság koboldja.

A ki csak némi jogcímet is formál a szakember elnevezésre, annak okvetlenül tisztába kell jönnie a nyomdászat alapelemeivel, a melyeket úgy egyenkint részletesen, mint összevonva tárgyaltak már szakíróink. Nekem tulajdonképpen nem is kellene most mást tennem, mint jegyzetek alatt megnevezni az illető szakdolgozatokat s arra utalni az érdeklődőket. Ámde én nem akarom ezt az ósdi professzor-tempót követni, hanem általánosságban mondok el egyet-mást.

Talán felesleges még felemlítenem is, hogy legelső kellék a helyes nyelvtani ösmeret, a melyet — sajnos — még igen-igen sokan tartanak (?) feleslegesnek. Azután jön az esztétika, a mely nélkül bizony csak a kontárok közé sorolható az illető egyén.

Mikor ezzel a kettővel rendelkezik a nyomdász, akkor már könnyen birkózik meg a gyakorlati fogásokkal, a szedés, összeállítás csinájával-binjával. Igaz, hogy a gyakorlat teszi a mestert s minél tovább praktizál az ambiciózus ember, annál tökéletesebbet alkot; de az is igaz: ha alkotásában csak gyönyörködni tud, a hibákat meg nem fedezi fel benne, akkor bizony ez is csak olyanforma szakképzettség, mint a félművelt ember tudakossága, a melynél nincs valami veszedelmesebb a világon.

A szakképzett nyomdász, ha egy nyomtatványt kezébe kap, rögtön számot vet magában arra nézve, mint készítse azt el a lehető legcsinosabban. Az alakot rendesen már tudja, sokszor még a betűfajt is. Már most ha annak a bizonyos munkának nem szabad többnek lenni teszem fel két oldalnál, akkor ezt az alak (formátum) szélességének meghatározásával, a szedés ritkításával avagy összevonásával kell tetszetőssé tenni.

Pl. ha egy 0-ás papírt kapunk, hogy arra jön a szöveg; leszedünk egy-két sort és körülbelől kiszámítjuk, mennyit fog adni az egész szedés. Ha azt látjuk, hogy ez kényelmesen elfér a kiszabott két oldalra, akkor esetleg keskenyebbre veszszük a szedést és rövidebbre hagyjuk az oldalakat, hogy elegánsabbat mutasson a munka. (Itt melleleg megjegyzem, hogy némely helyen még most is az a divat, hogy 0-ás papírra 38—40 ciceró szélesre szednek, ha mindjárt öt-hat sor is a szöveg.) Ha ellenben takarékoskodnunk kell a helylyel, akkor szélesebbre szedjük, az oldalakat pár sorral meghosszabbítjuk és vagy egész tömören (compress) szedjük, vagy legfeljebb egy térszóval (durchschuss) ritkítjuk.

Hogy azután a címeket, beosztást miképp rendezzük el, már azt e felolvasás keretében nem lehetne fejtegetni; sőt egész kötetek se felelnének meg a célnak, mert minden munka más és más izlést igényel s itt csak a szedő szépérzéke segít.

Fordul elő olyan eset is, hogy a megrendelő nagyalakú papírra csak pár sorból álló szöveget akar nyomtatni, de a szöveg természete még a nagyobb fokú betű alkalmazását is kizárja. A jó szedő rögtön tisztában van a megrendelő intenczióival s tudja, hogy az a munka, pazar papirosával, tiszteletet akar kifejezni. Ekkor ő is hozzájárul a megrendelő intencziójához és azt a pár sort a lehető megengedhetőbb keskeny alakra szedi, hogy a szedésnek jó képe legyen és a pazar szél szintén hozzájáruljon a tisztelet kifejezéséhez.

Nem egyszer láttam pl. gyászjelentéseket, melyeket intézetek, társulatok vagy egyesületek adtak ki elhalt vezértagjukért. Az ilyenek rendesen öt-hat sorból álló dolgok és mégis meglehetősen nagyságú papírra nyomtatják. Az ilyen gyászjelentést is azért úgy szedte a szedő, mint az egész papírt betöltő szövegűt. — Az oldalakon alig maradt három ciceró szél, míg alul és fölül 24—28 ciceró üresség volt. Még ha eltér a sablonos mértéktől és vagy nyolcz ciceróval keskenyebbre szedi, úgy a szöveg is többet ad két sorral, a nagy szélaránytalanság is eltűnik.

Így kívánja ezt a modern esztétika!

Az olyan munkáknál, a melyek nagyobb terjedelműek, már legtöbbször a megrendelő utasítása szerint csináljuk az oldalméretet, de itt is szerfölött ügyelnünk kell az alak meghatározására, mert az döntő befolyással van a munka úgynevezett »képére«.

Olyan munkáknál, a melyeknek beosztása, címe (pl. ujságoknál) állva marad, különösen ügyeljünk a sorok csinos elhelyezésére, a helyes beosztásra, mert ezt csak egyszer teszszük meg, már másodsor

nem kell vele bajlódni. Csakhogy mit tapasztalunk? Azt, hogy sem az újságoknál, sem a folyóiratoknál és egyéb ily munkáknál nincs tisztában a szedő magával s legtöbbször a legképtelenebb dolgokat produkálja.

Pl. a lapfej-szedésnél nincs tekintettel a papíralakra, a szövegbetűkre s kis alakra óriás betűket, vagy megfordítva: lepedő nagyságú papírhoz kis betűt alkalmaz címül. Aztán előáll az *idétlen*, torzszülött: óriás nagy fej és kis láb, vagy kis fej és nagy test.

Hát még milyen dolgokat tapasztalunk a címek *elválasztásánál*, a hol azok (elégge helytelenül) két, sőt sokszor három sorba vannak szedve. Ott van a *Debreczeni kir. Itélő Táblai Értesítő*. Két sorba van szedve, úgy elválasztva, hogy az *Értesítő* szó áll külön sorba, irtózatosan kiverve főcímnak, míg a többi mind felette egy sorba, keskeny betűkből, összeszorítva. A fej többi szövegéről jobb nem is szólni, mert az — még a címzésedezéshez se méltó. Hát itt még az elválasztás is helytelen. Ha már minden áron két sorba akarták szedni, hát elég lett volna a *Debreczeni-t* szedni felülről kisebb versaléból, míg a többi szöveget a második sorba fősornak. Ama két oldalt levő, idomtalan ablakot pedig elhagyni s az ügyis csekély szöveget alulról, a cím alá, három kis hasábra elosztani.

Igen, erről jut eszembe, hogy alkalmazzák ezt sok helyen. Ugy, hogy a fejszöveget is éppen annyi és éppen olyan szélesre szedik, mint a szöveget, a mi azután úgy mutat, mit az az ember, a kinek a feje, nyaka és vállalai egyforma széles. Pedig itt vagy úgy kellene eljárni, hogy több, vagy kevesebb hasábra osztjuk, mint a mennyi a szöveg, vagy pedig lehet annyi hasáb is, ez esetben azonban a hasábokat két széles egy keskeny (három hasábosnál), vagy megfordítva kell szedni.

(Vége köv.)

Három könyv.

Hornyánszky Viktor nyomdája: A mi Urunk Jézus Krisztus gyermekségéről írott könyv; *Endrényi Lajos nyomdája*, Szeged: A Dugonics-Társaság Évkönyve; *Fővárosi nyomda*: Gyermekvédők Almanachja.

Három könyvet kaptunk egyszerre. Mindháromt érdemesnek tartjuk arra — bár különböző szempontból — hogy technikai kiállításukról megemlékezzünk s konstatáljuk, hogy a könyvkészítés terén is szemmel látható a haladás könyvnyomtató-intézeteinknél. Elérkezett az ideje, a mikor a legcsekélyebb apróságra is gondot fordítanak a nyomdák, különösen pedig egy könyv kiállítására, a melylyel ma már hatni kell, hogy azt a könyvkereskedés kirakatában látva, mintegy kínálja magát a megvételre.

A hozzánk beérkező könyveket ezután időnkint ismertetes tárgyává fogjuk tenni, csupán a nyomdát nevezve meg, a melyben az készült; hivatásunkon kívül esik, hogy a könyvet irodalmi becs szempontjából bíráljuk meg, tehát csupán a technikai kiállítást illetőleg szólunk mindig a könyvekről, a melyek szíves

beküldését e helyütt is kérjük. A jóakarató kritika mindenkinek hasznára van s hasznos annak megiszivélése különösen szakunknál.

***

Az első említettük könyvet ha kezünkbe vesszük, a régi idők ódon nyomtatványainak hű imitációját látjuk; a szavak mellől csakhogy éppen a hiányjelek hiányoznak, a szöveg, a papiros akár csak egy század előtti lenne; csupán a nyomás tisztább, mint minőt régente eleink produkáltak. A mediaeval betűk, a szöveg között az *s* betű helyett használt *f*, az élő oldalfélek, szóval a könyvben minden a legkitünőbbben, jó ízléssel van imitálva. Nem hiába a második kiadású e könyv karácsony óta, de a kik megszerezték, a magyar nyomdászati ipar alkotóképességét láthatják benne. A könyv borítéka fehér papírra nyomottan, kemény táblára ragasztva, már sejtetni engedi az olvasóval a könyv célját és tartalmát. A fősorok gyönyörű élénkpiros színnel nyomva, szép, arányos beosztással jól festenek. A harmadik oldalon, az első rész kezdeteként feketén nyomott ósdiás fejléc, majd három vörös sor, utána a fejezet címe, azután egy jól megválasztott, piros és fekete színben nyomott *M* kezdőbetű van. Az oldalak végén a jobb sarokban a következő oldal első szótága van mindenütt szedve. Minden egyes résznél a fejléc más-más, valamint a záródísz is. Munkára, melyet a Hornyánszky Viktor különben is jó hírű nyomdája végzett, elmondhatjuk jó lelkiismerettel, hogy minden tekintetben sikerült produktum, mely a nyomda régi jó hírnevét csak öregbíti. Különösen előnyére válik és díszesíti a könyvecskét a szinte pergament-erősségű papiros; a szép, tiszta, egyenletes nyomást meg vagyunk szokva látni a nyomdától, ez tehát nem is megy érdemszámba. Teljes joggal tették hát a könyv végére ezt az impressumot: »Ez könyvet nyomtatta Hornyánszky Viktor betűivel és fajtóján Fazekas Alajos Budapesten, Boldog-Affzony havában, a mi üdvözítő Urunk Jézus Krisztus születésének utána ezer nyolc fáz kilencven negyedik éftendőben.«

***

A második könyv vidéki nyomda terméke. Ritkán van alkalom, hogy egy vidéki nyomda sajtójából kifogástalan könyvet lássunk kikerülni és annál nagyobb örömmel regisztrálunk ez alkalommal egy sikerült könyvről, melyet *Endrényi Lajos* szegedi nyomdájából kaptunk. A Dugonics-Társaság könyveinek elseje ez, melynek címlapján alapnyomatként Dugonics szobra van, diskrét halványbarna színnel, erre pedig a cím sötétkék színnel nyomva. Ha valami kifogásolni valót találunk a címlapon, az az, hogy a fősor (»Évkönyv«) alatti évszám: 1893 kicsiny, míg a »szerkesztette« szó nagy betűből van szedve. Ha a szövegben előforduló nagyon sok ritkítást el lehetett volna kerülni és inkább cursívból szedni azt, előnyére vált volna a munkának. Hiba még, hogy a 37. oldalon kezdődő költemények címei, az alakhoz mérten, kicsinyek; legalább egy fokkal nagyobb betűfajból kellett volna azt szedni. A 87. oldal versét meg kellett volna ritkítani, így a 89. oldalra legalább

három strófa esik s nem lett volna egy strófás záróoldala, a mi az ily impozáns könyvalaknál nagyon rontja a tipografiai érzéket. De eltekintve ezektől az elnézhető s vidéki nyomdánál sokszor elkerülhetlen csekély hibáktól, a könyv kiállítása dicséretére válik az alföldi metropolisz nyomdájának; úgy a papiros, mint a betűk szépsége, a nyomás tisztasága egyaránt dicséretes törekvésről tesznek tanúságot s reméljük, hogy hasonló kitűnő produktumokat látni fogunk még az említett nyomdából. Csak még egyet: a második kötetnél ne feledjék el a gerincz-czímet, mely egy tizen négy íves munkánál okvetlen szükséges, különösen, ha az fűzötten tétetik a könyvtárba. Most már a hat-hét íves munkáknál is szednek gerincz-czímet.

***

A harmadik könyv egy még új nyomda terméke: a Fővárosi nyomda, vonalzó- és könyvkötő-részvénytársaságé. Czímlapja: *rózsaszínű* papirosra nyomott; a baloldaltól a jobb sarokba menő két rézsút fősr: *Gyermekvédők Almanachja*, az utóbbi szó *vörössel* nyomva (rózsaszínűre vörös?). A cím alatt a bal sarokban egy cliché: gyermeket vivő dada, ennek feje fölött (*a clichére nyomva*), ára 1 frt, a két alak alatt (*szintén a clichére nyomva*): A gyermekvédő egyesület kiadása. Hát ez a címlap bizony nem sikerült, sőt nagyon is pikáns színezetű az alak feje fölé nyomott sorral, mely sokakat mosolyra indít. A belső címlap után ismét egy alapos tipografiai lapsust látunk. Az *ajánlás* a második (tehát *páros!*) oldalon van, a mi legalább is szokatlan, de mindenesetre helytelen és ezt egy kis jóakarattal elkerülhette volna a szedő, ha a címlap után vakoldalt hagy, az ajánlást a harmadik oldalra teszi, a szöveget pedig az ötödik oldalon kezdi. Aztán ily *kis* alakú könyvnél rossz benyomást tesz a szakértőre az is, hogy a fejléc után három cicerónyi hely van, ezután jön a cikkely címe, aztán megint három ciceró üres hely. És ez így van a nyolcz íves kis könyvben végig, cléggé rosszul. Az élő oldalcímeiket sem használják — legalább nálunk nem — úgy, a mint a könyvecskében van alkalmazva, t. i. hogy úgy a páros, mint a páratlan oldalon a cikk címe van alkalmazva. Most már a napilapok regényeinél is úgy alkalmazzák (s ez a helyes), hogy a páros oldalon a szerző neve van, a páratlanon pedig a cikk címe és nem cursívból, hanem kis capitälchenből (bár ez a legkisebb hiba). A könyv szövege ritkított garmondból van szedve és épp ezért a könyv végén levő tagjegyzéket bátorosan le lehetett volna petitből szedetni, valamint a nagy A. B. C. betűk mellé pontot tenni. A könyv alakja is szerencsétlenül van választva: hosszúkas, kevés margóval; nagyon kevés ilyen alakú könyvet láttunk még fővárosi nyomdából; a nyomás sem egyenletes, egyik ív szürke, a másik fekete. No de minden kezdet nehéz; reméljük, látunk még e nyomdából jobb terméket is, a melynél a most említettük hibákat nem fogjuk látni s a melyet az említett nyomda a kor színvonalának megfelelően fog kiállítani.

Tipografus.

A magyar hírlapirodalom.

A magyar hírlapirodalom állapotáról minden esztendőben hűségesen beszámol a gondos és teljesen megbízható sáfár, id. Szinnyei József, a ki az ujságokat nyilvántartja s a változott állapotokat feltünteti. A legújabb kimutatása most jelent meg a »Vasárnapi Ujság«-ban, a hol már régtől fogva mindig meg szokott jelenni. Szinnyei urnak ez a legfrissebb katalógusa minden irányban pluszt tüntet föl, a mi azt jelenti, hogy az idén a különféle irányú lapok mind növekedtek, ellentétben a tavalyi évvel. Az ujságok száma 1893-mal szemben harminczhatal szaporodott, vagyis, a míg az országban megjelenő lapok száma tavaly 699-re rúgott, addig most ez a szám 735-re emelkedett föl. A részletesebb kimutatás szerint a napilapok öttel, a politikai hetilapok héttel, a vegyes tartalmú képes lapok kettővel, az egyházi és iskolai lapok egygyel, a humorisztikus lapok szintén egygyel, a szaklapok hárommal, a vidéki társadalmi lapok egygyel, a folyóiratok kilenczcczel, a vegyes melléklapok pedig héttel szaporodtak. A mult évben pedig össze-vissza 73 hírlap szűnt meg, de 104 meg ujonnan keletkezett. A politikai napilapok száma ez idén 33, a mi ilyen kis országban, tekintettel a magyar olvasóközönség nem nagy számára, rettenetes sok. Legtöbb a folyóirat, a miből 206 van és legkevesebb a képes lap, mindössze 7 darab. Hogy pedig a magyar hírlapirodalom az utolsó három évtizedben mily rendkívüli lendületet vett, az a következő kimutatásból tűnik ki:

Az első magyar hírlap 1780. jan. 1-én jelent meg Pozsonyban (Ráth Mátvás Magyars Hirmondó-ja, Budapest 1788. okt. 8-án szerdán indult meg az első magyar rendes hírlap Magyar Merkurius címmel, hetenként kétszer járt és Paczkó Ferencz betűivel nyomtatott Pesten. A második lap Pesten az 1806. jul. 2-án keletkezett Hazai Tudósítások, szerk. Kulcsár István. Ez volt az első magyar hírlap, mely 4-rét alakban jelent meg és hosszabb életű volt.

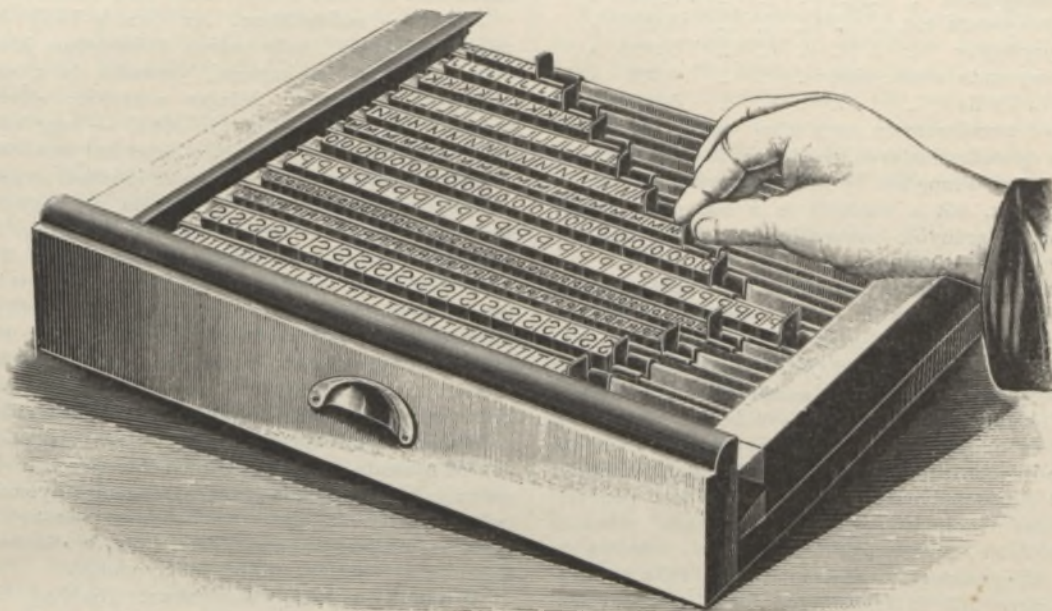
1830-ban 10 magyar hírlap és folyóirat jelent meg.

1840. elején 26 magyar lap volt hazánkban. 1847-ben 33. 1848—49-ben 86 magyar hírlap jelent meg. 1850. elején 9 lap adatott ki magyar nyelven. 1854. márcz. 5-én, mikor a Vasárnapi Ujság megindult, ezzel együtt 20 magyar hírlap és folyóirat jelent meg. 1861. elején, midőn az első évi rendes hírlapkimutatást közölte, 52 volt a magyar hírlapok és folyóiratok száma. 1893-ban 699. A jelen évben pedig összesen 735. Tehát a lapok száma 33 év alatt 52-ről 735-re rúgott, vagyis a tiszta nyereség ez idő alatt: 674.

Ezenkívül megjelent hazánkban idegen nyelvű lap és folyóirat: német nyelven 127 (1893. elején 115); szláv nyelven 42 (1893. elején 52); román nyelven 17 (1893. elején 15); olasz nyelven 3 (1893. elején 3); francia nyelven 2 (1893. elején 2); zsidó nyelven 1; összesen 192; a magyarokkal együtt 886.) E szerint 10.105 magyarul beszélő egyénre csik egy magyar hírlap; 15.648 németre egy német, 46.545 szlávra egy szláv és 152.324 román ajkú egyénre egy román hírlap.

Új szerkezetű betűszekrények.

»Gutenberg« elnevezés alatt új czímbetű-szekrényt hoz forgalomba az Erste Mannheimer Holztypenfabrik *Sachs & Co. Mannheimban*, melyet ábrában is bemutatunk. A czímbetűk elhelyezésük után czég szabalmazott zárókészülékkel olyképen rekesztesznek szorosra, hogy azok meglazulása és az egyes betűk ideodaesése megakadályoztatik. Az új szerkezet előnye, hogy egyes betűk kivétele után a sor azonnal ismét szorosra zárható és így a megfelelő rend mellett mindenkor könnyen áttekinthető képét nyerjük a meglevő betűanyagoknak. A zárókészülék a betűk testnagysága szerint változik és a már meglevő czímbetű-szekrények is elláthatatnak ily készülékkel.

Az ismert *lipcsei J. G. Schelter & Giesecke* czég új rézlénia-szekrényt ajánl, mely kicsiségénél fogva egy kilogramm súlyú minimális rézlénia-készlet eltevésére igen alkalmas és így fölöslegessé teszi minden apró-cseprő munkához a nagy terjedelmű szekrények használatát. Egy további előnye ezen kis szekrénynek, hogy a szerfelett kényes lénia-anyag nincs kitéve annyira a sérülésnek és kopásnak, valamint az is számbavehető előny, hogy könnyen ellenőrizhető az anyag ama szempontból is, hogy nem szóródik-e el más szekrényekben és a megkívántató rendben tartatik-e az oly tekintélyes befektetési tőkét követelő rézmateriális.

VEGYESEK.

Mellékleteink. Első mellékletünket új nyomda készítette, bemutatván csinos czégjegyét. Új nyomdától, tekintetbe véve azt, hogy minden kezdet nehéz, csinos termék és mutatja a jó után való törekvést, a mely annál könnyebben megy majd, mert a nyomdának, a mint a hozzánk beküldött néhány egyéb nyomtatványból látjuk, szép anyaga

van arra, hogy ennél szebbet és jobbat is produkáljon. — Második mellékletünk az illusztráció-nyomást mutatja be; maga a kép egy keletindiai pagodát ábrázol. E mellékletet a lipcsei *Brockhaus*-czég kiadásában megjelenő »*Az orosz trónörökös keleti utazása*« című műből és az *Ország-Világ* kiadóhivatalának szivességéből adjuk.

Lapunk mellékletei ügyében, egy választmányi ülésen fölmerült és elfogadott indítványhoz képest, a napokban körlevelet intézett Szakkörünk az előkelőbb főnökökhöz azon kéréssel, hogy az üzletükben előforduló csinosabb munkákat engednék át mellékletként a Gr. Sz. részére; minthogy az egész áldozat ilyen esetekben annyiból állana, hogy lapunk példányszámának megfelelőleg többet kellene nyomtatni, az *általunk szállított papírra*, reméljük, hogy Körünk kérelme minél több helyen fog meghallgatásra találni.

Körünk ez évi közgyűlése a módosított alapszabályok szerint márczius 18-ára lévén kitűzve, az évi mérleget és

jelentést nem közölhetjük előzőleg lapunkban, miért a választmány úgy határozott, hogy a tagok külön lenyomatban kapják meg mindkettőt a közgyűlés előtt legalább nyolcz nappal, a Grafikai Szemlében pedig utólag fognak a közgyűlési jegyzőkönyvvel együtt közzététetni, hogy marandó nyoma legyen köréletünk eme hű tükreként szolgáló beszámolóinak.

Az Országos Irodalmi Részvény-Társaság, mely csak nemrég alakult s eddig fővállalata az »Ország-Világ« volt, most szaporán kezdi közrebocsátani egyéb kiadványait is. Így eddig megjelent kiadásában Váradi Antal »Rafaél« című drámája; sajtó alatt van Jókai Mór »Három királyné« című elbeszélése sok illusztrációval; ugyane kötetben vannak Tolnai Lajos, B. Horváth Miklós, Szabó Sándor stb. apróbb elbeszélései s Váradi Antalnak egy szép költeménye. — Munka alatt van — harmadik kötetként — Zilahi: »Festett ég alatt« című műve, mely gazdagon van illusztrálva a nemzeti színház művészei és művésznőinek arcképeivel. Mindezt pedig azért mondtuk el ily részletesen, mert bizonyára érdekelni fogja tagjainkat, hogy *eme kiadványokra kedvezményt sikerült kieszközölnünk a Szakkör tagjai részére*. A titkár útján ugyanis ezen 50 kros kötetecskéket 30% engedménnyel, tehát 35 krajczárért kaphatják meg.

A német könyvnyomdászok egyletének nemzetközi mintacseréje — mely 1893-ról szól — immár megjelent. A hatalmas kötet ismét nyert terjedelemben, a mennyiben

az előző évhez képest 31 résztvevővel több van; egyekben pedig méltóan csatlakozik az előbbi évfolyamokhoz, bár az előállítási módokban nem igen találunk, vagy csak igen keveset, a mi jelentékeny újításokat tüntetne föl. A kötet behatóbb megbeszélését jövő számunkban kezdjük meg, annak idején pedig szerét ejtjük annak is, hogy tagjainknak szemlélhetőleg mutassuk be az egyes mintalapokat.

Az ezredéves kiállítás XV. csoportjának pavillon-építkezési költségeihez, hallomásunk szerint, a következő cégek járultak hozzá az itt következő összegekkel:

Athenaeum-nyomda	5.000	frt
Cs. kir. hermaneczi papirgyár	5.000	»
Első magy. papiripar-részvénytársaság	5.000	»
A fővárosi fényképezékek együttesen	10.000	»
Hornvánszky Viktor	2.000	»
Légrády testvérek	500	»
M. kir. államnyomda	5.000	»
Pallas könyvnyomda r.-t.	5.000	»
Péterfalvi papirgyár	5.000	»
Pesti könyvnyomda részv.-társ.	5.000	»
Posner K. L. és fia	5.000	»

Ez a névsor természetesen nem lehet teljes, mert több fővárosi nagy nyomdával és magán-cég itt nem szerepel. Ugy halljuk, hogy Fiuméből is két cég járult hozzá az építés költségeihez, sőt a vidékről is a nagyobb cégek képviselve vannak arányos összegekkel. Annak idején a teljes névsort is közölni fogjuk.

Kinevezések az államnyomdában. A pénzügyminis-terium vezetésével megbízott m. k. miniszterelnök a magyar kir. államnyomdai tisztek, altisztek stb. illetményeinek rendezése folytán kinevezte: *Zárdai József* igazgató-helyetteset ebbeli minőségében a VII. fizetési osztály harmadik fizetési fokozatába; osztályvezetőkké *Vavra Nándor* számvivőt, *Dréhr János* és *Szügyi Ferencz* főművezetőket (ez utóbbit ideiglenes minőségben); főtisztakké: *Homolka József* műszaki tisztet, *Barta Lajos* művezetőt, *Goldinger Adolf* gépész, *Bruckner József* térképártnokot, *Fleischer Samu* műszaki tisztet, *Major Imre* művezetőt, *Sátori László* ellenőrt és *Szép Mihály* főgépmestert; tisztakké: *Galateo Béla* betűártnokot, *Poschinger Ottó* és *Huaslinger József* műszaki tiszteket, továbbá *Pauer Kálmán* kiadót, *Szarvas Gyula* papirártnokot és *Schwartz Samu* irodatisztet.

A Pesti könyvnyomda-részvénytársaság f. hó 15-én tartotta 25-dik rendes évi közgyűlését. A közgyűlés elé terjesztett jelentés kiemeli, hogy a vadász-utcai nyomdатеlep — a folyton szélesbülő tevékenységi kör folytán — szűknek bizonyulván, a hold-utcai nagyterjedelmű házat is át kellett alakítani 30.000 frtot meghaladó költséggel és az üzem céljaira használatba venni, úgy hogy most mindkét ház egységes ipartelepül szolgál s célszerűség és gyakorlati beosztás tekintetében lehetőleg minden követelménynek megfelel; a tiszta nyereség, a különféle leírások után, 46.323 frt 44 krt tesz, melyből 36.972 frt 08 krt a részvényesek kapnak osztalék gyanánt; e szerint, minden 500 forintos részvényre kamat és osztalékként 16%, vagyis 80 frt esik. A közgyűlés bizalmat és köszönetet szavazott a vezénylő igazgatónak körültekintő és buzgó munkálkodásáért.

Az Első magyar betűöntőde részvénytársaság e hó 11-én tartá rendes évi közgyűlését. Az előterjesztett jelentés konstatálja, hogy az üzletforgalom tetemesen növekedett, a telep új gépek felállításával ismét nagyobbodott s az összes gépek folytonos tevékenységben voltak. Az öntőde gyártmányai hazánk határain túl is mind nagyobb tetszésben részesülnek és így szabad reményleni, hogy gyártmányai részére már a közelebbi jövőben a külföldön is piacot biztosít. Az ólomzárak gyártását is fölvette üzleti körébe és a fővárosi és vidéki malmok tekintélyes számban, valamint

vasúti üzletvezetőiségek is immár rendes vevői sorában található. A bélyegvívési osztálynál is öröndetes haladás konstatalható, a mennyiben a pénzügyminis-teriumtól, illetőleg az államnyomdától az új levél- és újságbélyegek készítéséhez szükséges aczeldomborítók szállítására nyert megbízás teljesen megfelelő módon lett elintézve. Az 1893. évi tiszta nyereség 27.563 frt 98 kr., ezen összegből 17.500 frt, azaz 7% mint 1893. évi osztalék a részvényesek közt osztatik ki.

Európa irodalmi és nyomdai részvénytársaság címmel a múlt hó 29-én egy új irodalmi és nyomdai részvénytársaság alakult meg a fővárosban. A társulat 250.000 korona alaptőkével alakult és februárban kezdte meg működését. Az igazgatóságba: *Bernáth Béla* dr., *Bolgár Ferencz*, *Nyáry Jenő* br., *Robitzek Henrik*, *Sághy Gyula* tanár, *Spitz Manó* dr., *Teleki Sándor* gróf és *Weisz Julián*; a felügyelő bizottságba pedig: *Balogh Géza*, *Radosszevich Tivadar* br., *Révai Mór* és *Rust József* lettek megválasztva.

Jókai — számokban. Az *Ország-Világ* könyvesháza című vállalatból, mely csinos kiállításban jelenik meg s 50 kros füzetekben kapható, vesszszük ki a nagy költőre vonatkozó következő érdekes adatokat: »Évről-évre föl szoktam jegyezni — így ír Jókai — egy könyvecskébe mindazokat az adatokat, melyek irodalmi működésem anyagi oldalára vonatkoznak. Munkáim és időszaki nyomtatványaim példányszáma, melyeket 27 év óta a magyar közönség kezébe adtam, összesen 652.100 kötetre rüg. Ez irodalmi termelésért a magyar olvasó-közönség fizetett mindössze 1.523.650 frtot, melyből rám 246,200 frt esett honorárium-képen; a többi 1,287.450 frtból irodalmi munkatársaimnak jutott 252.800 frt, művészeti munkatársaimra 43.800 frt, az állam kapott adóban, bélyegben, postailletékben 231.900 forintot s végre 748.950 frt ment föl *szedésre, nyomtatásra, papírra*, valamint könyvárúsi s üzleti provizióra.«

Vidéki nyomdászati. *Nyiregyházán* megszűnt a Kalina József nyomda-cég. Ugyszintén *Losonczon* a »Kármán irodalmi és könyvnyomda-részvénytársaság« nyomdája. Utóbbi helyen új nyomda jött létre Losonczy Sándor és társa cég alatt. — *Székesfejérvárott* Zelei Imre, a »Szabadság« szerkesztője és kiadója, állított fel nyomdát.

Újtások a könyvszedésben. Ujabban úgy Németországban, mint Svájcban több helyen a könyv-ívek első oldalán szokásos ívjelző számot nem a jobb, hanem a bal oldalon, a sor elején, s ha az illető oldal normával is el van látva, ez előtt találjuk elhelyezve. Az újítók ezen eljárásukat azzal indokolják, hogy ez által a könyvkötő munkája lényegesen könnyebbítettik. Angliában különben már régen alkalmazzák a baloldalon az ívjelző számot (szignaturát), azon különbséggel, hogy ott a harmadik oldalon történő csillagos ismétlést mellőzik.

Divatós látogatójegyek. Mult év óta Párisban az előkelő hölgyek vizitkártyái nagyság tekintetében tetemesen nőttek, olyannyira, hogy szükséges lett a tárczákat is meg-nagyobbítani. A hölgykártyák ma 11 centiméter szélesek és 6 centiméter magasak lehetnek, sőt Carnot asszony, az elnök nevének kártyái ezen nagyságon is túlmennek, pedig madame Carnot nagy szerénység hírében áll. Tért hódít Párisban egy angol divat is, mely szerint az anya leánygyermekei neveivel együtt kitéti nevét a kártyára. Ezen családi névjegyek aztán, mint az angol nyelvű kártyák általában, kis alakúak. A francia hölgyek előnevei most sem tétetnek közzé a kártyán, a női teljes név csakis a születési jelentéseken, egybekelési meghívókon és halotti gyászlapokon kerül a nyilvánosság elé.

Kő- és könyvnyomdászok adója Budapesten. Hetvenhárom kő- és könyvnyomdász fizet ez idő szerint harmad-osztályú kereseti adót a fő- és székvárosban. És pedig: egy 50.000 frt tiszta jövedelem után, egy 15.000 s ugyancsak egy

7000 frt, kettő-kettő 6000, 5000 3000 és 2500 frt tiszta jövedelem után; heten fizetnek 2000, hárman 1600, öten 1300, négyen 1000 frt tiszta jövedelem után kereseti adót; egy 900, három 800, kettő 700, hat 600, öt 500, tizenhárom 400, négy 300, három 250, négy 200 és kettő 150 frt évi tiszta jövedelem után van harmadosztályú kereseti adóval megterhelve.

Illusztrirtes Handbuch der graphischen Künste. Ein Rathgeber für den Verlagsbuchhändler und für alle auf die graphische Kunst Angewiesenen (A grafikai művészetek képes kézikönyve. Tájékoztató a kiadó könyvkereskedő és mindazok számára, kik a grafikus művészetekkel összeköttetésben állanak). E cím alatt Stuttgartban Kraiss Félix kiadásában még ez évben egy díszmunka fog megjelenni, mely azért is érdekelhet bennünket, mert a német szakírók legkiválóbbja, *Goebel Tivadar* lesz a szerkesztő. A munka ki fog terjedni valamennyi grafikus szakmunkára és nagy gonddal előállított műmellékleteket fog hozni, melyre nézve ígéretet bir a szerkesztő Németország és Ausztria legelső műintézeti részéről. Figyelmeztetjük olvasóinkat az új szakirodalmi vállalkozására.

A középnémet papirgyárosok egyletének 1894-iki szakkiállítása április 3—6-án fog megtartatni Lipcsében. E kiállítás mindig érdekes szokott lenni, nemcsak a nagyszámú papirgyártmányok különfélesége és a papirgyártásnál használt kisebb terjedelmű eszközök és gépek nagy sokaságának kiállítása miatt, de azért is, mert a német papirgyárosok ilyenkor mutatják be ujdonságaikat. A kész papirgyártmányokon kívül látható lesz még nyers papiros és papiros-anyag is, továbbá különféle papirokból készült árúk, melyek mind együttvéve érdekes látványossággá teszik e czélszerű vásár-kiállítást.

A Karl Krause-féle lipcsei gépgyár legújabbán egy ügyes papírvágó gépet szerkesztett, mely készen áll a megtekintésre és próbákra. Különösen hasznosnak ígérkezik a gép oly üzletek részére, a hol szivarkapapír, etikettek stb. nagy mennyiségben való vágása fordul elő. A gép forgatható asztallal bir és elmés szerkezete hajszálpontosságú vágást biztosít; tegyük fel pl., hogy a papirostömeget apró darabkákra kell vágni: az első vágás után csak az asztalt kell fordítani, hogy a keresztvágások a kellő helyen eszközölthetessenek, a papiros mindig egy helyen fekvé marad s e mellett a legpontosabb vágást eszközli, a nélkül, hogy a munkásnak méregetni, kalkulálni kellene. Felhívjuk az érdekeltek körök figyelmét ez új vágógépre, mely hasznos szolgálatokat van hivatva teljesíteni.

A lipcsei könyvipari muzeumot a múlt évben 10.989 személy látogatta, szemben az 1892-iki 8.948 látogatóval. Hogy a látogatók száma évről-évre szaporodik, azt mutatja az évenként a látogatókról fölvevett statisztika, mely szerint 1891-ben 8.116, 1890-ben 7.853 és 1889-ben csak 4.820-an keresték föl a muzeumot.

Küstermann és Társa, berlini jónévű cég, mely betüöntődek részére szükséges eszközök és gépek gyártásával foglalkozik, külön árjegyzéket küldött szét, saját rendszerű új »komplett« betüöntő-gépeiről, melyek hogy eddig is nagy elismerésben és kelendőségben részesülnek, azt mutatja azon számos elismerő irat, mely az árjegyzékhez van csatolva. A Küstermann és Társa cég ily rendszerű gépeiből tudomásunkkal három darab van működésben Budapesten, de — a mint értesülünk — kettő ismét útban van hozzánk.

Két évi börtön egy entfílet-ért. Hirlapírói nyelven entfílet-nek nevezik azokat a rövid politikai híreket, melyek a vezércikk és a napi hírek közti ürt hivatvák betölteni. Ritka eset, hogy olyasmit tartalmaznak, a miért valaki megharagszik. De Párisban most nagyon idegesek az emberek és az államügyész szörnyen megharagudott, mikor a »Parti socialiste« című lapban épp akkor, mikor Vaillant

kegyelmi kérvényc a köztársasági elnök előtt fekdűt, a következő entfílet-t olvasta: »A mi nyomorult társadalmunk egyik ember kezébe teszi a másiknak életét. Megengedi Carnotnak, hogy ember legyen vagy orgyilkos. Melyik szerepet fogja választani?« E sorok írója Breton J. alig 22 éves és Baudin képviselőnek titkára. Az államügyész perbe fogta és a párisi törvényszék, mely szintén ideges, 2 évi börtönre és ezer frank bírságra ítélte el.

Tűzvész pusztította el január hó 6-án Mainz amúgy is már csekélyre lefogyott nyomdásztörténeti ereklyéinek egyikét. Porrá égett a Hof zum Gutenberg ház, mely Gutenberg János ödes anyjának családi székhelye volt. 1808 óta egy kaszinó-társaság birta a házat, melynek helyiségeiben voltak a könyvtár, billard- és egyéb szórakoztató termek berendezve. A ház kertjében 1827-ben felállítottak egy emléktáblát, mely a hely történeti nevezetességét írta le és őrizte mai napig az utókornak.

Francia munkásstatisztika. Párisban *Bulletin de l'Office du Travail* cím alatt új statisztikai folyóirat indult meg, mely főleg a munkásmozgalommal foglalkozik. A »Közzgazd. és Közigazg. Szemle« ezen lap első számáról hosszabb ismertetést közöl, melyből a következő adatokat vesszük át: A szakegyetek (syndicats professionnels) száma 1893. július hó 1-én 4448 volt, 900.236 taggal. E szakegyetek között volt:

munkaadó	szakegyelet	1397	114.176 taggal,
munkás	»	1926	402.125 »
vegyes	»	173	30.052 »
mezőgazdasági	»	952	353.883 »

1884. márczius 21-ike óta, mely napon életbelépett a szakegyetekről szóló törvény, az egyesülés ügye órási lendületet vett; 1884-ben a szakegyetek száma 175 volt, míg 1893-ban a fentemlített számról rugott. Ugyanazon, vagy rokonfoglalkozású egyetek nagyobb egyesületté tömörülhetnek, melyek union címet viselnek. Ilyen union volt múlt évben 117. Külön intézményt képeznek a munkástözsdek; ilyen 29 létezik. A párisi tudvalevőleg 1893. július 5-én közigazgatási úton bezárták. A szakegyetek különböző céljai következők: 111 munkás szakegyelet ad utazási segélyt, 294 betegsegélyt, 67 munkanélküliség esetére nyújt segélyt, 38 rokkant-pénztár, 40 fogyasztási egylet, 158 szakoktatást nyújt, 49 könyvtárt tart, 405 munkaközvetítéssel foglalkozik. Fölötte érdekes az 1893. évi strike-ok áttekintése. E szerint ez évben összesen 697 strike volt, ezek közül volt 112 sikeres, 193 részben sikeres vagy egyezkedésre vezető, 223 eredménytelen, 79 esetben a munkamegtagadás kimenetele ismeretlen. A francia békéltetési törvény (1892. decz. 27.), a mely a munkaadók és munkások viszályairól szól, 104 esetben nyert alkalmazást. 41 esetben a munkaadók, 9 esetben a munkások utasították vissza a békéltetési bizottság megalakítását. A törvény értelmében eldöntött ügyek a következő eredményeket mutatták: 40 esetben a strike véget ért, 21 esetben pedig folytatták azt. A munkanélküliekről csak a Szajna-departementből (Páris) van jelentés. A nyomda-iparban a szakegyetekhez tartozó munkások 25%-a, a kalap-iparban 35%-a van ez idő szerint munka híjában.

Drága sajtóhiba. Hogy a sajtóhibák esetleg mily tömredék kárt okozhatnak, mutatja a következő eset: 1864-ben történt, hogy az amerikai Egyesült-Államok új vámtarifát állítottak föl; midőn ezen tarifa nyomás alá kerülendő volt, néhány angol gyáros megvesztegette a washingtoni állami nyomda korrektoraikat, kik aztán »vaslemezek« tételnél az összegben levő vesszőt hamis helyre jegyezték, a minek az lett a következménye, hogy ónozott vaslemezek ugyanoly vámot fizettek, mint közönséges lemezek. Ezen csalárd eljárásnak azután csak tizenhét esztendő múlva, azaz 1881-ben jöttek nyomára, mikor is az Egyesült-Államoknak

abból már körülbelül 50 millió dollárnyi kára volt vámmegróvidítés útján.

Az 1848/48-iki magyar szabadságharcz története című illusztrált munkának megkaptuk 2—4. füzetait is, melyek méltó folytatását képezik az elsőnek. A szép kivitelű illusztrációk nagyban emelik a vonzó modorban tartott leírást, s az egész mű valóban tanulságos és igazi hazafias olvasmányt képez minden magyar embernek. A kéthetenkint megjelenő füzetek 30 kr-ával kaphatók akár a kiadók Lampel R.-féle (Wodianer F. és fiai) könyvkereskedésben, akár pedig valamennyi könyvárús és kolportőrnél. Ajánljuk szakértársaink figyelmébe.

Az »Athenaeum« ismét hézagpótló vállalatba kezdett, midőn a *Magyar mese- és mondavilág*ot füzetekben közrebocsátotta, valóban szolgálatot téve ez által a nemzeti irodalomnak és a nemzeti nevelésnek. Hogy a »Magyar mese- és mondavilág« a nemzet minden rétege megszerzehesse, a füzetek a legolcsóbb áron — 25 krajczárért — bocsátatnak közre. A »Magyar mese- és mondavilág«-nak első és második füzete 64—64 oldal terjedelemmel, színes borítékkal és sok szép szöveggel ékeskedik; az egész munka öt kötetre van tervezve, minden kötet 30 ív lesz s kéthetenkinti 3 íves füzetekben fog megjelenni. Részünkről a »Magyar mese- és mondavilág«-ot legjobb meggyőződéssel ajánlhatjuk t. olvasóink bizalmába és pártfogásába. Benedek Elek, ki e mű megírását magára vállalta, széles e hazában mint kitűnő meseíró ismert, s felesleges volna hivatottságát a magyar közönség előtt dicsérőleg kiemelni.

HIVATALOS RÉSZ.

Kérelem. Szakkörünk bizalmi férfait ez úton is kérem, szíveskedjenek *vasárnap* (márczius hó 4-én) délelőtt 10 órakor, a *Prindl-féle* vendéglőben (Octogon-tér) a *Szakkör új választmányának kijelölése* ügyében tartandó értekezleten *okvetlenül megjelenni.* A titkár.

KÖNYVNYOMDÁSZOK SZAKKÖRE.

MEGHÍVÁS.

A »Könyvnyomdászok Szakköre« 1894. évi márczius hó 18-án, vasárnap délelőtt 10 órakor, a *Schnell-féle* vendéglőben (Klauzál- és dohány-utca sarkán) tartja meg

negyedik (XII.) rendes évi közgyűlését,

a melyre a Kör t. tagjai ezennel meghívotnak.

NAPIREND:

1. Titkári jelentés a Kör működéséről.
2. Pénztárnok jelentése a Kör pénzbeli ügyeiről.
3. Háromtagú számvizsgáló-bizottság választása.
4. Tisztviselők újjáválasztása.
5. A Kör tagsági jegyeire hirdetett pályázat eredményének kihirdetése.
6. *Firtinger Károly* indítványa: Vegyen részt a Kör az ezredéves kiállításon kiadványaival, mint kiállító.
7. Netáni indítványok és kérdéseik.

Tekintve, hogy alapszabályaink értelmében a közgyűlés határozatképességéhez a tagok egyharmadának jelenléte szükséges, a Kör t. tagjait kérjük, hogy a közgyűlésen minél nagyobb számban megjelenni szíveskedjenek, hogy a közgyűlés megtartható legyen.

Az alapszabályok 13. §-a értelmében indítványok a *közgyűlés előtt 8 nappal* nyújtandók be a választmányhoz; e szabály alól csak oly sürgős természetű indítványok képezhetnek kivételt, melyeknek sürgősségét a közgyűlés elismeri.

Budapest, 1894. február hóban.

A választmány.

***

Ezt követőleg délelőtt 11 órakor ugyancsak a főt megjelölt helyen a Kör

HAVI FÖLÖLVASÓ-ÜLÉST

tart.

TÁRGYAI:

B. Á.: Az 1894. évi naptárról.
Folyó ügyek tárgyalása.
Szakkérdések benyújtása.
Netáni indítványok.

Budapest, 1894. február hóban.

A választmány.

***

Ugy a havi fölölvásó-ülésre, mint a mintacsere kiállítására oly szaktársakat is szívesen látunk, kik a Körnek nem tagjai.

Fölkérjük a t. szaktársakat, de különösen a Kör tagjait, hogy minél nagyobb számban és pontosan megjelenni szíveskedjenek.

***

A közgyűlést megelőzőleg, 9-től 10 óráig, az üléssteremben ki lesz állítva

az angol nemzetközi mintacsere

harmadik sorozata, a melynek megtekintését és tanulmányozását a szaktársak különös figyelmébe ajánljuk.

***

A szabadsajtó kihirdetésének emlékére, esti 7 órakor, később meghatározandó helyen

KEDÉLYES ESTÉLY

tartatik, a melyre a kortagokat és családjaikat meghívja

A Kör rendező-bizottsága.

A lap szétküldését illető reklamációk *Gelléri Mihály* urhoz, mint a lap adminisztrátorához (Pesti részvénytőrdő, Hold-utca 7) intézendők.

Harmadik havi ülés 1894. február hó 11-én.

1. *Tanay József* elnök délelőtt 10 órakor az ülést megnyitva, üdvözöl a szép számban megjelent tagtársakat és szíves elnézésért kéri, hogy november hó óta havi ülést a választmány nem tartott részint a december hóban rendszeresen mindenütt összetörlődő munka miatt, részint pedig az utóbb az ármozgalom ügyében tartott általános gyűlések miatt, a mely felé az összes szaktársak figyelmé irányult s a mely idejőket igénybe vette. A mai ülés első tárgyát *Tichy Ákos* tagtárs »Szakbíráló állalomosságban« című felolvasása képezi, a melynek felolvasására, miután szerzője gyengélkedő, *Pollák Simon* tagtársat kéri föl.

Az éljenzéssel fogadott, talpraesett és szellemes fölölvásást a tagtársak mindvégig teljes figyelemmel hallgatták és úgy szerzőnek, mint a felolvasónak *Elnöklő* köszönetet mond az ülés nevében és kéri, hogy a felolvasást szélesebb körben való terjesztés céljából a Kör szaklapjában közölhesse.

Tichy Ákos megköszönve a havi ülés szíves figyelmét, melyet fölölvásása iránt tanúsított, készségesen átengedi dolgozatát közlésre s mindenkor öröme szolgál, hogy ha a magyar szakirodalom ügyét szerény tehetségével előmozdíthatja s ezt mindenkor kötelességének is tartandja.

A mai ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére *Keller I. Ármin* tagtárs kéretik fel, a ki a megbízatást elfogadja.

2. *Titkár* az utolsó havi ülés óta történekről a következőkben tesz jelentést: A választmány utolsó ülésén a Grafikai Szemlében megjelent s *Firtinger Károly* tagtársunk által odaadó szorgalommal, fárasztó búvárkodással megírt »*Hazánk könyvnyomtatási Hunyady Mátyás idejétől 1848—49-ig*« című munkáját tíz darab körmőzsi arannyal határozta honorálni a Grafikai Szemle jóvedelméből s e határozatát jóváhagyás végett a havi ülésnek bejelenteni határozta.

Blanco-
előnyomások

Chromok

Chromo-
plakátok

Czinkék

Diszkartonok

Reklamkártyák

Transparentek

Nyomdai műintézet

Kő- és könyvnyomda

Önálló-
intézet

Üzleti könyvek
gyára

FÜDŐGÉNYKALVAZD

TELEFON

BUDAPEST

VI., Dálnok-utca 3.

Ajánlja:

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Sch. Gy., Komárom. Meg e hó 3-án tettük postára. Azóta csak kezhez vette?

P. F., Sz.-Igló. Néhány napi szives türelmet kérünk, még a könyvkötő elkészül vele; aztán azonnal küldjük.

F. N., Gyula. Ha a jelzett dolgozat kész lesz, tessék csak nekünk beküldeni; előbb átolvassuk és aztán megmondjuk, használhatjuk-e.

P. S. A cikket nem használhaljuk. Visszaküldésére nem vállalkozhatunk, de nálunk átveheti. Biztosítjuk, hogy a másik szaklap sem fogja közölni.

K. B., helyben. Megkaptuk a Grácban készült magyar nyomtatványt, a mely a »Népszínház utca és Agtéléki utca sarkán« levő győgszertár részére készült. Hát nincs erre semmi különös megjegyzésünk, csak az, hogy ezt a nyomtatványt ilyen díszesen itthon is megcsinálták volna. Meg aztán nem az a baj, hogy az ilyen apróságokat Grácban nyomják, de az, hogy az első magyar könyvkiadónak (Ráth Mór), sajnos, akad itthon elég párja és nemcsak Ráth az egyedüli, a ki pl. külföldön nyomtatja Arany János meg más magyar klasszikus munkáit olcsón és a magyar publikummal fizeteti meg drágán.

Anonymus, helyben. Bár névtelen levelekre nem kellene válaszolnunk, ez alkalommal mégis kivételt teszünk. Ön hosszú levélének végén azt kéri tőlünk, hogy e helyütt üzenjük meg Önnek: ki légyen az a Tipografus? Szívesen. Hát egy — *tipografus!*

M. N. szerk., helyben. A *Talpra magyar!* eredetijének kliséje igenis megvan kiadóhivatalunknak és a hazafias cél iránt való tekintetből azt szívesen és díjmentesen átengedjük bármely lap szerkesztőségének. Ha el tetszik érte hozzánk küldeni, szívesen átadjuk. Papírlimitációt tetszik kapni a hermaneczi papírgyár Arany János-utcai raktárában is. Egészen olyat, a minőre azt 1848-ban nyomták, most már bajosan tetszik kapni.

A »GRAFIKAI SZEMLE«

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

egész évre 2 frt = 4 korona,
félévre 1 frt = 2 korona.

Egyes szám ára 20 kr. =
40 fillér.

Az egyes számok nyomdánkenti
elárúsításával a fővárosban
KUBIN J. colporteur van megbízva.

HIRDETÉSEK ÁRA:

egész oldal 12 frt = 24 kor.,
féloldal 7 frt = 14 korona,
negyed oldal 4 frt = 8 kor.,
nyolczad oldal 2 frt 50 kr.
= 5 korona.

Tizenkétszeri közlésnél 30, hat-
szori közlésnél 15% engedtetik.

A lap papirosa Dávid K. és Fiától. — Szövegírás az Első Magyar
Betűöntőde-Részvény-Társaságtól.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V. ker., Hold-utca 7. sz.

Kiadó-tulajdonos: a »Könyvnyomdászok Szakköre«.

Felölös szerkesztő: TANAY JÓZSEF. * Főmunkatárs: BAUER JÁNOS M.

SZEDŐ, a ki a magyar korrekturák végzésére is alkalmazható, állandó alkalmazást talál *Pleitza Fer. Pál* nyomdájában, Nagybecskerekben. Ajánlatok az eddigi alkalmazás feltüntetésével, egyenesen a czéghöz intézendők.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK lapunkhoz (helyben 60 kr., vidékre 72 krért) kaphatók lapunk kiadóhivatalánál, Budapest, V., hold-utca 7. szám.

BÖLE JÓZSEF

NYOMDAI ASZTALOS

BUDAPEST, VII., ISTVÁN-TÉR 9. SZ.

Ajánlja magát különösen **könyvnyomdászoknak szedőszekrények** és egyéb berendezések elkészítésére.

Regálisok és szekrények állandóan raktáron vannak és azonnal szállíthatók.

Nyomdai szerkény- és állvány-javításokat és vidéki megrendeléseket pontosan eszközöl.

A t. cz. nyomdatulajdonosok figyelmébe!

Minden szakmának alkalmas, chromolitografiai úton készült

reklám- és transzparens-kártyák

kaphatók

Augenfeld M. Miksánál

(Grimme és Hempel cég képviselője)

Budapest, VI. ker., Dálnok-utca 3. szám.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve. Minták 2 frt előleges beküldése után, mely összeg azonban 1000 darab megrendelésnél levonásba hozatik.

KURCZ LIPÓT
ÉS
TÁRSA

CHEMIGRAFIAI MŰINTÉZETE

BUDAPEST,

IV., Egyetem-tér 6. szám.

Vidéki megrendelések legpontosabb és legolcsóbb eszközése.

kivántató legczélszerűbb és legolcsóbb módszer szerint

chemigraphia, phototypia, autotypia, fénynyomat, fotolitografia, fametszet

stb. utján.

Elvállalja mindenemű nyomtatvány illusztrálását az egyes esetekben meg

WEINWURM ANTAL

fényképész,

első magyarországi chemigraphiai műintézete.

Budapest, Károly-u. 3.

Készít mindennemű horganyedzésű duczot autotypia, phototypia, chemigraphia és chromotypia útján. Alaprajzok, térképek, hálózatok fotolithographia útján a legjutányosabban s pontosan sokszorosíthatnak.

Külön bérrendezés házon kívüli fényképfelvétele.

Rust J. H. és Társa

BETÜÖNTÖDÉJKE ÉS MŰSZAKI GYÁRA
BÉCS, V. KERÜLET, GRIESGASSE 10.

Nyomdai teljes felszerelések, bármilyen nyelvű betűkörzetek, ékítmények, rézléniák és vignetták.
Mérsékelt árak. * Többszörösen kiüntelve. * Szolid kivitel.

GANZ és TÁRSA

Vasöntő és Gépgyár Részvény-Társulat
BUDAPESTEN.

Különleges gyártmányai: TELEFON 1200.

Vas- és aczelöntvények,

Gáz- és petróleum-motorok,

álló vagy fekvő, egy vagy két hengerrel.

Gázmotoraink következő előnyökkel bírnak: olcsó ár, igen kevés gáz-fogyasztás, a tolattű elhagyása, kis térfogat, csekély súly, nyugodt s egyenletes járás, javítás csak ritkán fordulhat elő s ez is igen egyszerűen és könnyen eszközölhető.

Turbinák

a helyi viszonyok szerint szerkesztve, pontos szabályozással.

Transmissiók

(közlelművek) és mindennemű építési és gépészeti munkák.

Elektromos világítási berendezés és erőátvitel

nagyobb távolságra is, saját kibróbált rendszerük szerint.

Papir- és farost (cellulose) gyártására szolgáló gépek.

Cs. és kir. szab.

HERMANETZI PAPIRGYÁR

— RAKTÁRA —

Budapest, V. ker., Arany János-utca 8. sz.

(Alapított 1829. évben).

Levél-, könyv-, nyomda-, boríték-,
író-, karton-, rajz-, csomagoló- és
göngypapírok.

Merített író-, okmány- és könyvpapírok.

Másoló-, selyem- és virág-selyempapírok.

★
Itató-, szűrle- és mindennemű
merített nyomdapapírok.

Mindennemű lemezek stb. Papirzacskógyár.

Chemigrafiai műintézet

CZINKOGRAFIA

Fénynyomatok
gyorsajtók berendezésével.

Divald Károly Fiai
Műintézete
EPERJES ÉS BUDAPEST
IV., HATVANI-UTCZA I. SZ.
FERENCZIEK BAZÁRA.

Készülnek: **FOTOTYPIA** . . . .
CHEMIGRAFIA . . . .
AUTOTYPIA . . . .

 Árak jutányosak. * Minták kívánatra ingyen.

BETŰ- ÉS TÖMÖNTŐDE.

Folytonos készletben tart szerb és héber betűket, körzeteket és kizárásokat, nyomdai szerelvényeket, betűszekrényeket és állványokat, a leggyorsabban készítve és legjobb minőségben kiállítva.

FISCHER ÉS MIKA

Nagy választékot tart a legkülönbébb czélszerű és divatos

KÖNYV- ÉS CZÍMIRÁSOKBÓL.

Elvállal igen jutányos áron egész nyomdai berendezéseket.

Budapest, Király-utca 83. sz.

ÁLLAMILAG KEDVEZMÉNYEZETT

Első Magyar Könyv- és Könyomdai
Festék-Gyár

Kurzweil János és Társa

V., HOLD-UTCZA 25. BUDAPEST V., HOLD-UTCZA 25.

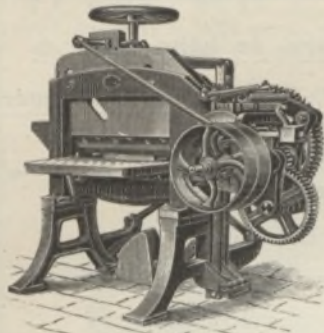
Újság-, mű-, illusztráció-, díszmű- és mindenféle színes festékek,
kenczék, bronzok.

VEGYMŰSZAKI ÉS VEGYÉSZETI TERMÉNYEK KÉSZITÉSE.
»Patent« gelatin-hengeranyag stb.

A TEMESVÁRI KIÁLLÍTÁSON EZÜST ÉREMMEL DÍJAZVA.

Telefon 270.

TELJES GÉPBERENDEZÉSEKET

(légszusz- vagy petroleum-motorokkal, transmisiókkal stb.)

Kő- és könyvnyomdák, litografiai műintézetek, könyvkötészetek, papírdobozkészítő-gyárak, játzókártya-gyárak, papír- és kéregpapír-gyárak, színes papírt előállító gyárak, album-gyárak, dombornyomó-intézetek stb. stb. részére utólérhetlen szép kiállításban és a legjobb szerkezetekkel szállít

Krause Károly gépgyára, Lipszében.

Főképviselek Ausztria-Magyarországon: Paul Becker Wien, IV., Starhemberg-Gasse 24. és Galitzenstein H. Budapest, V., Erzsébetter 5. sz., a kinnél mintaraktárak is vannak.

Chemigrafiai műintézet.

FISCHER LIPÓT BUDAPEST

IV. ker., Ujvilág-uteza 12. szám.

Clichéket, árjegyzékek, könyvek,
hirdetések s nyomtatványok képes
kiállítására

kifogástalan kivitelben, gyorsan és leg-
olcsóbb árakon készít.

★

Vidéki megrendelések pontosan eszközöl-
tetnek.

GRAFIKAI SZEMLE

1893. ÉVFOLYAMÁHOZ

DÍSZES BEKÖTÉSI TÁBLÁK

(kék és piros színben.)

Megrendelhetők a kiadóhivatalnál. Ára vidékre
67 kr., helyben 60 kr.

BEIT & PHILIPPI
Fabrik von schwarzen
und bunten
BUCH- & STEINDRUCK-FARBEN
FIRNISSEN.
„HAMMONIA“ WALZENMASSE.
HAMBURG & STASSFURT.

FESTÉK-GYÁRA

HAMBURG
és
STASSFURTBAN

Készít fekete és színes

KÖNYV- ÉS KÖNYVDMOI FESTÉKEKET
HAMMONIA HENGERANYAGOT
KENCZÉKET.

Vezérképviselet és gazdagon fölszerelt raktár

MÜLLER TESTVÉREK

Főraktár és iroda: BUDAPEST Bálvány-uteza 11.

Irodai helyiségeink mult évi október hó 28-tól kezdve társulatunk

V., Külső vácsi-út 76.

levő központi telepének igazgatósági épületébe helyeztettek át.

Kábelhálózatunkhoz való csatlakozások iránti jelentkezések irodánkon kívül a

Ganz és Társa cég Gizella-téren levő városi irodájában

is elfogadtatnak.

TELEFON-SZ. 1200.

**Magyar Villamossági
Részvény-Társulat.**

Könyv- és könyvmdai
festékek gyára.

WÜSTE F.

— BÉCS —

I., Kolowratring 9. szám.

GYÁRT: Fekete és színes, kő- és könyvnyomdák részére, valamint réznyomáshoz szükséges mindennemű és színű festékeket,
hengeranyagot és firniszt.

Wörner J. és Társa

Gépgyár és Vasöntöde Budapesten.

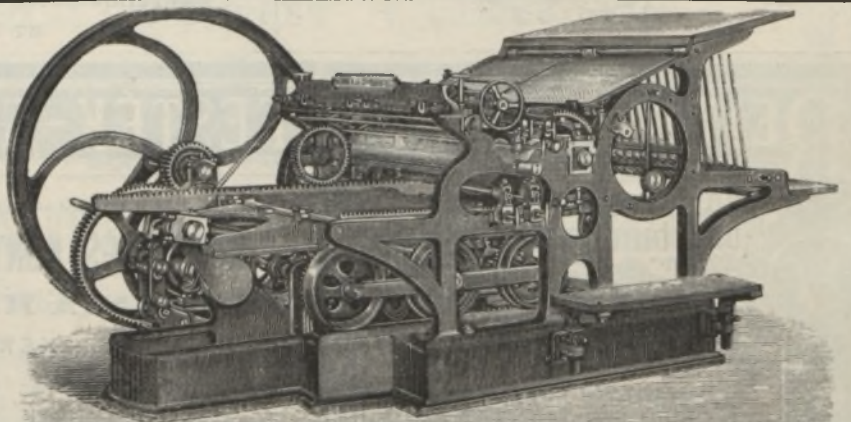
Készít: Egyszerű és kétfős gyorsajtókat. — Kétszínnyomású gyorsajtót. HUNGARICA láb- és kézi hajtásra berendezett gyorsajtókat. Amerikai rendszerű téglanyomású gyorsajtókat.

Papírvágó- és lyukasztógépeket. Aranyozó prést könyvkötőknek. Símitó és csomagoló préseket. Töm-öntő-készülékeket.

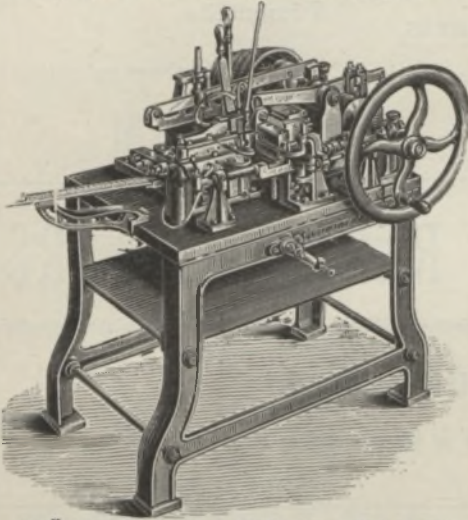
Minden e szakba vágó munkát és javítások elvállaltatnak.

Betűszekrények és állványok.

Körforgású nyomógépek a legújabb szabadalmazott rendszer szerint.

GÉPGYÁR Különlegességek az öntőde, rézleányártás tömítőde és galván-lemezek minden szükségleti kellekeiből s a nyomdai szakmába vágó minden műszerekből

KÜSTERMANN & COMP.
BERLIN, N. 20.

ÚJ COMPLETT ÖNTŐ-GÉPEK.
Főlülmulhatlan, utól nem ért munkaképességgel. Pontos magasság, csekély anyag-veszteség.

MAGYAR

NYOMDÁSZOK

1894. IX. évfolyama.

ÉVKÖNYVE

Szerkeszti:

Gelléri Mihály

Ára szép vászonkötésben helyben 60 kr., vidékre 67 krajczár.

Gyűjtőknek 10 példány után egy tisztelet-példány jár.

Az 1887—1893. hét évfolyam ára együtt rendelve 3 frt, egyenkint 50 kr.

Megrendelhető e lapok kiadóhivatalánál: Budapest, V. hold-utca 7. szám.

A vidékről minden egyes példányért 67 krajczár küldendő.

Géplevelboríték * Gyászlapok

Névjegy-karton

Gyári főraktár Magyarország részére:

GOLDZIEHER GÉZA

BUDAPEST

V. kerület, Arany János-utca
20. szám alatt.

A MYRTLE MARK kapható minden papírkereskedésben.

Legjobb és legkitünőbb
minőségű

Papíráruk.

GESCHÜTZT.

Myrtle
Mark

DEPOSÉ

MECHANIKAI MŰHELY

ÓLOMZÁRGYÁRTÁS

Tömöntőde
és

Galvanoplastika

ELSŐ MAGYAR BETÜÖNTŐDE

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

Telefon 450.

BUDAPEST

VI., Dessewffy-utca 32. sz.

Egész Nyomdai Berendezések

☼ ☼ ☼ jutányosan és gyorsan foganatosítatnak.

Folyton dúsz raktárt tart magyar, német, horvát, szerb, román és
bolgár ékezetű

KÖNYV- ÉS CZÍMIRÁSOKBAN

továbbá

Körzetek és Kizárások

A LEGKÜLÖNFÉLEBB ÉKITMÉNYEK

és egyéb

Nyomdai felszerelvényekben.

E lap szövege az öntőde betűivel nyomtatott.

Nyitra. Huszár István. Irltzer Zsigmond. Özv. Neugebauer Anna. Reicheles Lipót.	Putnok. Gaertner Ignác.	Szokolcza. Skarnitzl József Örökösei.	Szerencs. Simon József.	Turóc-Szt-Márton. Magyar nyomda. Részvény-nyomda.
Oravicza. Kehrer C. Wunder Károly.	Resicza. Eisler József. »Hungariae könyvnyomda.	Szarvas. Sámuel Adolf. Szíkes Antal. Sápszky János.	Szigetvár. »Corvina«-nyomda (tulajd. Fried Dávid).	Ujpest. Kacxander es Fuchs. Steiner Károly.
Oroszáza. Veres Lajos. Altstädter M. J.	Rimaszombat. Gyórfy P. G. Rábely Miklós.	Szász-Régen. Burghardt Rezső. Sebesch Károly.	Szilágy-Somlyó. Bölöni Sándor.	Ujvidék. Fuchs Ágoston. Hirschenhauser Benő. Miletics Szvetozár. Pajevics Arzen. Popovics Testvérek. Szerb kolostorok könyv- nyomdája.
Ó-Becse. Löwy Lajos.	Rozsnyó. Kovács Mihály.	Szász-Sebes. Stegmann János. Winkler Gusztáv.	Szolnok. Bakos Istvánné. Fuchs Lipót. Hay Fülöp. »Szolnoki Híradó« ny. Vezéry Ödön. Wachs & Pauncz.	Ungvár. Gellisz Miksa. Jäger Bertalan. Lévai Mór. Székely és Illés.
Ó-Kanizsa. Schwarz A.	Rózsahegy. Salva Károly.	Szászváros. Fuhrmann R. »Minerva« nyomda r.-társ.	Szombathely. Bertalanffy József. Fekete István. Gábrriel Ágoston. Seiler H. Özvegye.	Ujverbász. Berkovics Márk főlk- nyomdája.
Ó-Orsova. Handl József. Orsovai könyvny. r.-t.	Salgó-Tarján. Friedler Ármin.	Szatmár-Németi. Molnár János. Nagy Lajosné. »Pázmány« könyvnyomda. Litteczyk Endre »Szabad- sajtó« nyomdája.	Tab. Pfeifer Ignác.	Vác. Mayer Sándor. »Hunnia« nyomda (tulajd Kohn Viktor).
Ó-Széplak. Nyittravölgyi Gazd. Egyeslet nyomdája.	Sárvár. Jacoby Bálint.	Szeged. Bába Sándor. Endrényi Imre. Endrényi Lajos. Engel Adolf. Fürtös Testvérek. Várnai Lipót.	Tapoleza. Löwy B.	Vág-Ujhely. Brück Samu. Horovitz Adolf.
Paks. Rosenbaum Miksa E.	Sárospatlak. Ev. ref. főisk. nyomdája : Steinfeld Jenő.	Szeghalom. Ifj. Kiss Ferencz.	Tata. Engländer Jakab.	Versecz. Kirchner J. E. Özvegye. Kassanovits M. Kehrer Lajos. Wetli és Veronits.
Pancsova. Jovanovics Testvérek. Kosanics M. Miklós. Wittgischlager Károly.	Segesvár. Jördens Testvérek. Horeth Frigyes.	Szegzárd. Báter János. Ujfalussy Lajos.	Temesvár. Csanád egyházmegyei nyomda. Délmagyarországi szövet- kezeti nyomda. »Délmagyarországi Köz- löny« nyomdája (tul. Magyar D. S.) Freund Gyula. Mangold Sándor. »Posaune« nyomdája. Rúz M. Stern Gusztáv. Stéger Ernő. Uhrmann Henrik. Veres Samu. »Unio«-könyvnyomda (tul. Ifj. Steiner Károly).	Veszprém. Krausz A. Fia. »Petőfi« nyomda.
Pápa. Goldberg Gyula. Nobel Ármin. Reform. főisk. nyomda	Selmeczbánya. Jörges A. Özvegye.	Székelyhid. Kohn Sámuel.	Temesvár. Csanád egyházmegyei nyomda. Délmagyarországi szövet- kezeti nyomda. »Délmagyarországi Köz- löny« nyomdája (tul. Magyar D. S.) Freund Gyula. Mangold Sándor. »Posaune« nyomdája. Rúz M. Stern Gusztáv. Stéger Ernő. Uhrmann Henrik. Veres Samu. »Unio«-könyvnyomda (tul. Ifj. Steiner Károly).	Zala-Egerszeg. Özv. Tahy Rozália. Breisach Samu.
Pécs. Engel Lajos. Lyceumi nyomda. Taizs József. Taizs M. özvegye.	Sepsi-Szt-György. »Jókai« részv.-nyomda.	Székely-Udvarhely. Becsek Dániel.	Tisza-Füred. Löw Sámuel.	Zenta. Klenóczky József. Schwartz Sándor. »Zentai Hírlap« nyomdája
Pécska. Ruber István.	Sopron. Breiner E. és Fia. Litfass Károly. Romwalter K. és Fia. Rónai Frigyes.	Székcsfejérvár. Kaufmann Fánl. Márián György. Singer E. Szammer Imre. Szammer Kálmán. »Székesfeh. és Vidéke« ny. Zelei Imre	Tolna. Selly József.	Zilah. Seres Samu.
Perjámos. Pirkmayer Alajos.	Stájerlak. Rose V.	Székcsfejérvár. Kaufmann Fánl. Márián György. Singer E. Szammer Imre. Szammer Kálmán. »Székesfeh. és Vidéke« ny. Zelei Imre	Tolna-Tamási. Jeruzsálem Ede.	Zólyom. Nádasy G.
Pöstyén Gipsz H.	Sümeg. Horvát Gábor. Nobel Ignác.	Szempez. Fischer Náthán.	Torda. Pollak Móríc.	Zombor. Bittermann Nándor. Oblát Károly Rubinstein N.
Pozsony. Alkalay Adolf. Angermayer Károly. Bick Ábrahám. Brég János. Freistadt Mór. Grünsfeld Lipót. Stampfel, Eder és Társa. Schönberger Bernát. »Westungarischer Grenz- bote« nyomdája. Wigand K. F.	Szabadka. Bittermann József. Schlesinger Sándor. Székely Simon. Krausz és Fischer. Petrovits Dusan dr.	Szencz. Bezso János és Társa.	Török-Szt-Miklós. Rubinsteln Sándor.	Zsomolya. Wunder Rezső.
	Szamos-Ujvár. Gör. kath. egyházmegyei nyomda. »Aurora« nyomda.	Szered. Stern Dávid.	Trencsén. Gansel Lipót. Skarnitzl Fr.	Zsolna. Áldori Manó.

HORVÁT- ÉS SZLAVONORSZÁGBAN.

Belovár. Fleischmann F. Kolešar N.	Illók. Wortmann A.	Petrinja. Benkő Károly.	Varasd. Platzer József. Stiefler J. B.	Granitz Ignác. Hühn Gyula. Kralj Iván. Jovanović Pajo. Kugli és Deutsch. Rulić Ferencz. Scholz Antal »Národne Novine« ny.
Broód (Sz. m.). Schulmann H.	Kaproncza. Kostünđer K.	Pozsega. Klein Lipót.	Vinkovce. Laubner Károly.	Zengg. Luster Hubert.
Diakovár. Egyházmegyei nyomda.	Karlócza. Pavlović K.	Ruma. Wagner J.	Virovitica. Habianec F.	Zimony. Grabovački M. Sopron A. Baics S.
Eszék. Laubner Károly. Pfeiffer Károly. Schaffer Alajos.	Károlyváros. Hauptfeld Károly.	Sziszek. Fanto Adolf. Jünker F.	Virje. Ljubíć N.	Zsid. Manković P.
Gospic. Zupan M.	Kőrös. Neuberg Gusztáv.	Susak. Grosse küstenländische Buchdruckerei.	Vukovár. Jancsik E.	
	Mitrovicza. Mitroviczai horvát könyv- nyomda-részv.-társaság. Trumić Konstantin.	Uj-Gradiska. Bauer Mór.	Zágráb. Albrecht K. Brusina Antal. Részvény-nyomda.	

A könyvnyomdász- és betűöntő-segédék egyletei.

Magyarország.

Magyarországi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Egyesy Géza; számvívó Steiner Adolf. Egyleti helyiség: Budapest, VIII., Stáhlly-utca 1. Az egylet a központon kívül a következő kerületekre oszlik: **Arad:** Elnök: Varga József; pénztárnok: Lövey Nándor. **Brassó:** Elnök: Feninger Károly; pénztárnok: Merkl János. **Debreczen:** Elnök: Kenderessy Lajos; pénztárnok: Török Ferencz. **Kassa:** Eln.: Rósa Viktor; pénztárnok: Nagy Sándor. **Kolozsvár:** Elnök: Gámán Dezső; pénztárnok: Thummerer János. **Nagy-Várad:** Elnök: Lang József; pénztárnok: Boncze Tivadar. **Pécs:** Elnök: Taizs József; pénztárnok: Safcsák Rezső. **Pozsony:** Elnök: Kalteisz J.; pénztárnok: Dörmeier Nándor. **Szeged:** Elnök: Zeisler M.; pénztárnok: Schwarcz Ferencz. **Temesvár:** Elnök: Freta János; pénztárnok: Pokorny Ferencz.

A nagyszombeni könyvnyomdászok egylete. Elnök: Binder Lajos (Mészáros-utca 47).

Szaktárs-körök a fővárosban.

Könyvnyomdászok Szakköre.

Elnök: Tanay József (Pesti könyvnyomdász-egylet-társaság).

Budapesti könyvnyomdászok és betűöntők jótékonyági köre.

Elnök: Concha Károly (Hornvánszky V. könyvnyomdája, V., Arany János-utca 1).

Budapesti gépmesterek és nyomók köre. Elnök: Stern Ferencz (Kertész-nyomda, Mária-Valéria-utca 11.)

Budapesti hírlapszedők köre.

Elnök: Sitte József (Pester Lloyd nyomdája).

Budapesti betűöntők köre.

Elnök: Feldmann I. Pál (Fischer és Mika betűöntődjéje).

Budapesti könyvnyomdászok és betűöntők hitel-szövetkezete.

Elnök: Schwind Béla (Pesti Lloyd-Társulat könyvnyomdája).

»Ébredés«-dalkör.

Elnök: Tanay József (Pesti könyvnyomdász-egylet-társ.)

»Typographia«-dalkör.

Elnök: Galateo Béla (Államnyomda).

Szaktárs-körök a vidéken.

»Typographia«-dalegylet Temesvár.

Elnök: Freund Gyula, nyomdatulajdonos.

Horvát- és Szlavonország.

A horvát-szlavóniai könyvnyomdászok egylete. (Hrvatsko tipografsko društvo za Hrvatsku i Slavoniju). Elnök: Timet István (Részvénytársaság), Zágrábban.

Ausztria.

Alsó-Ausztria. Az alsó-ausztriai könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Mies Károly. Egyleti helyiség: Bécs, VII., Zieglergasse 25.

Bukovina. A bukovinai könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Witiuk János, Czernowitz, az Eckhardt-féle nyomdában.

Csehország. A csehországi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. »Typografická Beseda«. Elnök: Krunert Károly, Prága, Inselgasse 24.

Felső-Ausztria. A felső-ausztriai könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Horzog János (az »Arany szarvas« vendéglőben, Hirschgasse) Linzben.

Gálcorság. Galicziai könyvnyomdász-egylet. (Towarzystwo drukarzy), »Sila« (Erő), Krakóban. — Könyvnyomdász- és kőrajzolók-egylet (Towarzystwo drukarzy i litografów) »Ognisko« Krakóban. Előbbi egyletnek elnöke: Szyjewszi András, utóbbi Machalski Tódor, mindketten az I. egyesületi nyomdában. Egyleti helyiség: Ringplatz 12, III.

Karintia. A karintiai könyvnyomdászok, kőrajzolók és nyomók egylete. Az egylet elnöke: Pressien Ferencz (Bertschinger-féle nyomda), Klagenfurtban.

Krajna. A krajnai könyvnyomdászok, kőrajzolók és nyomók egylete. (Družtvo tiskarjev, kamnopicsev in kamnotiskarjev na Kranjskem.) Elnök: ifj. Hriber Ferencz, (katholikus könyvnyomda), Laibachban.

Morvaország. Amorvaországi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Klima Károly, Thalgsasse 5, Brünnben.

Salzburg. A salzburgi könyvnyomdászok betegsegélyező-egylete. Elnök: Reyer Ferencz (Oellacher-féle könyvnyomda), Salzburgban. — A salzburgi könyvnyomdászok önképző-egylete. Elnök: Pelikán János. (Pustet-féle könyvnyomda), Salzburgban.

Stájerország. A stájerországi könyvnyomdászok és betűöntők segélyező-egylete. Elnök: Dröszler Flórián. (Withalm-féle könyvnyomda), Grácban.

Szilészia. A szilésziai könyv- és kőrajzolók és rajzolók egylete. Székhely: Troppau. Elnök: Hoffmann János, Teschnerstrasse 5.

Tirol és Vorarlberg. A tirol és vorarlbergi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Zemmer József (Rauch-féle könyvnyomda), Innsbruckban.

Európa többi országai.

Belgium. Fédération typographique. (Belgischen Bockdrokkersbond.). Elnök: Laslovski Kajetan.

Bulgária. A bulgáriai könyvnyomdászok egylete. (Bulgarsko Typografsko društvo.) Elnök: Čolakow Tódor, »Državen Vestnik« kiadóhivatala, Szófiában.

Dánia. Typografiske Forening i København. Elnök: Peterson V., Bordings Bogtrykkeri, Nybrogade 12, Kopenhága. — Dansk typografisk Forening. Elnök: Rasmussen H. F. (a »Kolding Folkeblad« nyomdája), Kolding (Jütland).

Franciaország. Fédération française des travailleurs du livre. A központi bizottság titkára Keufer A., székhelye: Páris, 15, Rue de Savoie. Állandó elnök nincs.

Luxemburg. Luxemburgi nyomdász-egylet. (Association typographique de la Ville de Luxembourg.) Elnök: Bous Gusztáv, St.-Paulus-nyomda.

Németország. A német könyvnyomdászok segélyegylete. Elnök: Döblin Emil, Solmsstrasse 31., III., Berlin SW. — Elzász-Lotharingia könyvnyomdászainak és betűöntőinek segélyegylete. Elnök: Hans Fr., Blygonsstrasse 24, II., Strassburg-Neudorf.

Norvégia. Norsk Centralforening for Bogtrykkere. Elnök: Schulze F. P., »Dagbladet« nyomdája Kristianiában.

Olaszország. Associazione fra gli operai tipografi italiani per l'introduzione e l'osservanza della tariffa. Elnök: Sgr. Angelo Carugati, tipografia Operaira, Corso Vittorio Emanuele 12—16; egyleti helyiség via Rovello 1, Milánóban.

Oroszország. Nyomdász-társaság Rigában. A levelek Wagner Józsefhez, Hacker-féle nyomda, címzendők.

Románia. »Gutenberg«, a nyomdamunkások általános, kölcsönös segélyező-egylete. (Societate generala de ajutor reciproc a lucratorilor tipografi din România.) Elnök: Nicolae Jonescu, Socecu-könyvnyomda, Strada Berzii 136, Bukarest.

Svájc. Svájci nyomdász-szövetkezet. Központi elnök: Unteregger H., Brunnenbergerstrasse 8., St.-Gallenben. — Société fédérative des typographes de la Suisse romande. Központi elnök: Ott Károly, a »National« nyomdájában Chaux-de-Fonds-ban.

Svédország. Svenska Typograförbundet. (Svéd nyomdász-egylet.) Elnök: G. Edin, »Aftonbladet« Stockholmban.

Szerbia. Szerb nyomdászok egylete. (Družina tipografskih radnika u Srbiji.) Elnök: Konstantinovič György, Belgrádban.

A többi egyletek vagy egyáltalán nem, vagy csak részben állanak velünk kölcsönösben.